Düşündüşlem Deyişler

Hayrettin Ökçesiz

Düşündüşlem Deyişler

Hayrettin Ökçesiz

YENİ İNSAN
yayınevi

Felsefe Serisi

Düşündüşlem Deyişler
Hayrettin Ökçesiz
Genel Yayın Yönetmeni: Aytaç Timur
Yayınevi Editörü: Akif Pamuk
Dizgi: Gül Dönmez
Kapak Tasarımı: Serap Akçura

Yeni İnsan Yayınevi
Tohum Yayıncılık Turizm Reklam ve Sağlık Hizmetleri Sanayi Ticaret Limited Şirketi
Caferağa Mah Sakız Sok No: 20 / 6 Kadıköy İstanbul Türkiye Tel: (0 216) 330 30 64
Fax: (0 216) 345 85 43
yeniinsanyayinevi@gmail.com
newhumanpublisher@yahoo.com
http://www.yeniinsanyayinevi.com

Hayrettin Ökçesiz

Hayrettin Ökçesiz, Akdeniz Üniversitesi, Hukuk Fakültesi Hukuk Felsefesi ve Sosyolojisi anabilim dalı öğretim üyesidir. “Yüz Toprak Şiir” (1998), “Sivil İtaatsizlik” (3. Baskı 2001), “Adli Yargıda Yolsuzluk Araştırması” (2. Baskı 2001) adlı telif yapıtları yanında, “Düşünce Özgürlüğü” (1998), “Hukuk Devleti” (1998), “Sivil İtaatsizlik” (1998) adlı makale derlemeleriyle, yurtiçi ve -dışı türlü dergilerde ve derlemelerde yayınlanmış makaleleri bulunmaktadır. Aynı zamanda HFSA (Hukuk Felsefesi ve Sosyolojisi Arkivi) adlı bir kitap derginin kurucusu ve hazırlayanıdır.

Oğullarım Faik Ertan'la Ali Kemal'e

ÖNCEDEN BİRKAÇ SÖZ

Kitap, yaklaşık yirmi yıldan beri kağıda döktüğüm düşüncelerimi kendi biçiminde içeren yazılardan oluşuyor. Burada dile gelen bakışın duygu, düşünce evine tüm bu sözcük bileşimlerinden oluşan bir keçiyolunu izleyerek geldim. Siz de gelin, kalın, gidin sağlıcakla...

Bu deyişlere, zaman içerisinde yayımlanırken ”El’li Söz”, “Flu(x)us - Bir Denizin Kıyısından Bir Avuç Çakıl Taşı” gibi adlar taktım. Şimdi hepsine birden “Düşündüşlem Deyişler” diyorum. Her eğri büğrü sözün bir Molla Kasım’ı elbette bulunur. Yunus’u dinlemedim.

Kitabın oluşumunda, basımında ve yayımında katkısı ve emeği bulunanlara gönülden teşekkür ederim.

Antalya, Hisarçandır Köyü, 2008

EL’Lİ SÖZ[1]

1.

Sağlıklı, verimli, mutlu yaşamak... Bunlardan ilk ikisi bizim elimizdedir. Sonuncusu ise kendiliğinden ortaya çıkabilen bir durumdur. Sağlık kendimizi bilebilmemizin en önemli koşuludur. Kendimizi bilmek ise varoluşumuzun seçeneği bulunmayan, başka türlüsü olamayan tek tarzıdır. Şu halde sağlık koşulları varoluşumuzun ön koşullarıdır. Birey ve toplum bakımından yapılacak işler, güdülecek politika, biraz düşünüldüğünde açıkça ortaya çıkacaktır: Bütün siyasal kurumlar bireyin beden ve ruh sağlığına yönelmelidir. Her şey insanın “sağ”lığı için tekrar tekrar gözden geçirilmelidir.

Verimli olmak, barıştırıcı ve kazandırıcı olmaktır. Getirdiğimiz barış, sağladığımız kazançlar hakikat değerine göre böyle nitelenmiş olmalıdır. Böylelikle sağlığın, barışın, bütün kazanımların gerçeğine doğru her olumlu adımımız bizim verimliliğimizdir. Yaşamak “ver”imliliktir. Gerçek yaşamak, gerçekle yaşamaktır. Gerçek ise bizim özbilincimizdir. Bu özbilincin kabı sağlık ve verimliliktir.

Mutluluk, sağlıklı ve verimli bir benliğin iklimidir.

2.

İçerde/dışarıda... Bütün felsefe bunun felsefesidir.

3.

İnsan nedir? İnsanım diyen her şey insandır, desem... İnsana dair olan her şey insanındır. İnsan olan ve insanın olan bir dünya... Bilsek de bilmesek de, istesek de istemesek de bu böyle. Biz şimdiye kadar “ben insanım, sen de benimsin” demekten başka hiçbir şey söylemedik.

4.

Kalsın diye yapma hiçbir şeyi! Kalıcılığı istemek kendimizi diri diri mumyalamaya girişmektir. Yaptıkların isterlerse kalırlar.

5.

İnsan kuralcı bir varlıktır. Kurallarla yaşar. Koyar, uyar, çiğner ama kuralsız yapamaz. Toplum yaşamının çok önemli bir kısmını bireyleri kurallara uymaya zorlamak oluşturur. Şu halde bir şeye çok dikkat etmemiz gerekir: Kuralların olabildiğince insan ve yaşam dostu olabilecek biçimde ve içerikte konulmalarına, öyle olmayanların ise geçersiz kalmalarına gayret etmelidir.

6.

İyi niyetli değilsiniz. Çevrenizde bir haksızlığın olup olmadığını, nedenlerini ve nasıl önleyebileceğinizi bilmek istemiyorsunuz. Kendinizi ve diğer insanları aşağılıyorsunuz, aşağılatıyorsunuz.

7.

Felsefe de şiir gibidir. Seni büsbütün ister. Bütün gününü, bütün yaşamını, geceni, gündüzünü ister. Düşünmekle ulaştığın ayrıntılardan (çünkü hakikat ayrıntının bilgisidir) bütünün duygusu sarmaya başlar. Bu duyguyla ayrıntılarına yeniden dönersin. Duygu genelin, düşünce ayrıntının bilincidir. Şairle filozof aynı yolda birbirlerinin geldikleri yere giderler. Yaşamak duygusu ayrıntıların bilgisiyle yoğunlaşır. Ayrıntılara ise ana kucağı gibi bizi saran bir yaşamak heyecanı ile dalarız. Duygu ayrıntıdan kaynar. Heyecansız hangi gerçeği görebiliriz?

8.

Daha önce olmayanı ortaya koymak; yaratmak, yaratılmışların bilincine erişmek; birbirini sevmek, sevişmek; acılarımızı azaltmak, paylaşmak, hiç büyüklenmeden sessizce bağışlamak; ekmeğimizi, havamızı, suyumuzu çoğaltmak, temiz tutmak, onurluca bölüşmek... Bütün bunlar için kâh hevesle, kâh törel bilinçle çabalamak yeryüzünün tek avuntusu, tek gerçeği, mutluluğumuz.

9.

Her insan biraz çocuktur. Çünkü çocuklar da, insandır.

10.

Eşyalar hikayelerdir. Bizim hikayelerimiz... Kâh hor görürüz, kâh tapınırız ama, onlar bizimdir, bizim canımızdır.

11.

Öfke, kızgınlık soyutluyor, yalnızlaştırıyor. Paylaşamadığı-mız şey bize yük oluyor, ağır geliyor. Kızgınlık paylaşılamıyor, başka bencil duygular gibi.

12.

Bilmediğimiz şey yokmuş gibi...

13.

Yorum yorum yorulduk...

14.

Bir şeyi söylerken binini susarız. Binini duyumsamak, birini duymaktan daha güzel değil mi? Ya da öyle bir şey söylemeli, duymalı ki, binini birden duyumsatsın.

15.

Bilge kişi kendi izine düşmez. Kimseyi de izlemez. Peki bu gücü, bu pervasızlığı nereden alır? Hiçbir yerden almaz. Onun attığı adımlar gittiği yoldur.

16.

Ne bulursan o senindir, ya da sen o'sun.

17.

Felsefe bütünün bilgisi değildir. Bir bütün olan bilginin kendisidir.

18.

Çok yazan bilir.

19.

Bilgi gerçek olmalıdır.

20.

Biz öleceğimizi biliyoruz. Bu bizi diğer canlılardan ayırıyor. Zamanının belli olması da diğer insanlardan... Ölüm zamanı bilinen insan bu yüzden apayrıdır.

21.

Bizi saran bir şarkıda hissettiklerimiz bir resme girmeyi istemek gibi özlemli ve hüzünlü bir şey... Çocuğun bir resimde dokunmak istediği bir kedicik, bir ayıcık ya da bir sincap gibi bir türlü ele gelmezler.

22.

Güç her şeyi belirliyor. Bu yüzden güçten bağımsız bir hak kavramı tasarlamak olanaksız. Gücün yettiği her şey onun hakkı mıdır? Hakkımız olduğunu düşündüğümüz şeyi elde edebilmek için yeterince gücümüz bulunmalıdır; güçlüysek hakkımızı alabiliriz. Güçlüysek haklıyızdır. Demek ki, haklı olup olmadığımızı bize bir güç söyletecektir: Kendimizin ya da başkasının gücü... Şu halde güçlü olan, kimin haklı olduğunu da söyler; bunda da güçlü haklıdır. Çünkü ancak o belirleyebilir. Güçsüzün haklı olduğunu söyleyebilmesi için, en azından bunu söylemeye bir gücünün bulunması gereklidir. Bunu için söylenebilmiş her haklılık bir gücü her zaman bulmuştur. Güçlü olan haklıdır. Çünkü güçsüzün olası haklılığını, hiçbir gücü yoksa nasıl bilebileceğiz, bize bunu nasıl duyuracak? Daha da ilginci, nasıl inandıracak? Kendi gücüyle başkalarının gücünü bir araya getirmeden hiç kimse haklı olamaz. Bu güç ilk önce ve en azından bizim düşünerek ayırabilme yeteneğimizdir. Haklılığın ilk adımı insan toplumunda budur. Hayvan toplumlarında haklılık yerine güçlülük deyimini kullanmak durumundayız. Bunun da ilk adımı onların bozulmamış, sağlam güdüleridir. Demek ki, hayvanlar paylarına güdüleriyle yoğunlaştırdıkları bir güçlülükle ulaşıyorlar. İnsanlarda bu, haklarını düşünce ile ayırıp düzenledikleri ve toparladıkları bir güçle elde etmek oluyor. Hakkı olmayan bir payı aldığını zorba bizimle birlikte bilebilir. Şu halde toplumda kimin payının ne kadar olduğuna ilişkin bir ortak düşünüş vardır: Davranışlarımız bu tür bilgilerle gerçekleşmekte ve onlara uygunluğu bizce değerlendirilmektedir. Bu bilgiler dizgesine uygun edimler ve paylaşım tarzları adil olmaktadır. Çünkü burada da güçlü haklıdır. Bu güç ortak düşünüşten doğmaktadır. Şu halde zorba, gücünü ortak düşünüşten almak yerine kaba güç kullanarak pay kapan kimsedir. Henüz gerektiğince yaygın duruma gelmemiş bir paylaşım önerisinin zorbalıkla ilgisi yoktur. Onun

böyle anılabilmesi için kaba güçle gerçekleştirilmesi amaçlanmalıdır. Bunun dışında yaygın düşünüş kadar gerçek ve geçerli bir güce: zihni yeteneğe dayanarak haklılığını duyurmaya çalışacaktır. İnsanları mallarından ve canlarından etmekle korkutarak bir paylaşım tarzı zorlanabilir. Zamanla bu rızasız uyma, yerini rızaya bırakabilir. Herkesin seslenmediğine kimse bir şey demeyecektir. Kimsenin bir şey demediğine herkes istekle uyacaktır. İşte asıl güç budur. Bu güçlü, haklıdır. Zorba bu yolu yürümeden salt kaba gücüyle kaptığı payın kendi hakkı olduğuna belki kendisi inanabilir, fakat kimseyi inandıramaz. Propaganda bu yüzden her güçlü için veya haklı olmak isteyen için çok önemlidir. Buraya kadar olandan şu sonuç çıkmaktadır: İki tür haklılık vardır. Zorbanın yaygarayla kendine bir ortak düşünüş yaratması ile, önce bir paylaşım önerisinin işlenerek toplum üyelerine önerilmesi ve bunun, hiçbir kaba güç kullanımı sözkonusu edilmeksizin ortak düşünüşe ulaşmış olması... Önceden, payı almadan önce haklılık ile, sonradan, payı kaptıktan sonra haklılık birbirlerinden öz itibariyle farklıdır. Her iki durumda da güçlü olan haklı olacaktır. Birincisinde haklı olanın güce, ikincisinde güçlü olanın haklılığa gereksinimi sözkonusudur. İkisinin de hedefi ortak inanca ulaşmaktır. Ama farklı yollardan: İlki ikna ederek, ikincisi etkileyerek... kaba güçle.

23.

Aklı başında olup da anarşist olamayacak kimse yoktur. Bu önermeyi kanıtlamak için kitaplar yazılabilir. Zaten yazılmıştır da. Onları okuyun... Aklınız başınızdayken.

24.

Olağanüstüye öylesine bir merakımız vardır ki... Kendimizi de ondan saymayı pek isteriz. Burada kendimizi başkasının yerine layıkıyla koyabildiğimizi kolaylıkla görebilirsiniz. Ağlarız, öfkeleniriz, coşarız, aşk acısı çekeriz... Ama bu olağanüstü, bizi yine de keyifle kurulduğumuz koltuğumuzdan kalkmaya zorlamamalı, giderek iyi kötü, olabildiğince gönlümüze göre kurabildiğimiz düzenimizi hiç mi hiç sarsmamalıdır. Olağan dünyamızın dışına biz ancak düşlerimizde, tasarılarımızda çıkarız. Bu dahi küçümsenecek bir şey değildir.

25.

Ancak sıradan biri gölgesinin üzerinden atlayamaz. – Ha, ha, ha...

26.

Bana gerçeği söyle.

27.

Dedi ki, benim aradığım bu sevgi değildi... Çünkü bu, sevgi değil.

28

Sandım.

29.

O

30.

Ölmek gerekir.

31.

Öyle sözler vardır ki, söylemekten ve duymaktan usanmayız. Hiç unutmadığımız sözler... Hep aradığımız sözler... Değişik söylenmelerini de isteriz. Değişik sözlerle birlikte gezinmelerini de. Yalnızlıkları ise bizim yalnızlığımızdır aslında. Çıplaklıkları bizim çıplaklığımız. Ne demeye geldikleri, bizim ne demeye var olduğumuzdur. Onlar benim sözlümdür.

32.

Bütün kitaplar yaşamanın birer tarifesidir. Herkes de kendi kendisinin aşçıbaşısı... Yani ne pişirirsen onu yersin. Tabii, kilerinde ne varsa o pişer. Ama tad kilerde bulunmaz. O senin işin.

33.

Yaşam, yaşamak ve ve daha iyi yaşamak istenci üzerine kuruludur. Bu çekişmede ölünür. Yani sonra ne kendisi ne iyisi kalır. Ölen öldükten sonra didişme sürer. Bu sırada bunun için ve bizim için öldüklerini söylediğimiz insanları anar dururuz. Ölmeyi, öldürmeyi meşrulaştırmak için... Bütün bunlar size de biraz ters gelmiyor mu? Yaşamak ve daha iyi yaşamak için

öldürmekten başka yol yok mudur? Yaşamak ve daha iyi yaşamak için yaşatmak, daha iyi yaşatmak; yaşatmak, daha iyi yaşatmak için de yaşamak ve daha iyi yaşamak aranan doğru çözüm değil midir? Bunu nasıl mı yapacağız? Hiçbir şey pahasına kimsenin ölmesini, öldürülmesini onaylamayacağız. Ölüm anlamsız kalmalıdır.

Öldürmelerin hiçbir biçimde karşı çıkılmayan durumu, kendini savunmadır: Pek olası öldürülme sonucuna karşı kesin öldürme sonucu. Bu dahi bir bahtsızlıktır. Üzünçle karşılanmalıdır. Saldırganı öldürmüş olmak kimseyi sevindirmemelidir. Saldırganın yıkım gücünü önceden görüp etkisizleştirmenin olanaklarını üstün ve sürekli bir çabayla geliştirmeli, yetersiz kalınan bu kendini savunma durumlarına kendi bireysel ya da birlikte kusurumuz olarak bakmalıdır. Bu tür bakışın kılıf hazırlama niyetlerini önleyici etkisi olacaktır. Kazaların haklı nedeni olabilir mi? Kaza kötüdür ve nedeni vardır. Kendini savunmada öldürmek en kötü kazadır. Ölene ağlamalı.

34.

Elbette kimsenin kötülüğünü istememelidir. Ama iyiliğini de zinhar istememeli. İnsanlara kendi iyiliklerini kendilerinin isteyebilmelerine olanak sağlayacak koşulları sağlamalı yalnızca. Onlar için isteyebileceğimiz en büyük ve tek iyilik budur. Gerisi işgüzarlıktır.

35.

Gerçek meslek erbabı mühendis ve mimardır. Yaptığı işin geometrisini bilir ve önceden olmayan yapıtlar kurar.

36.

Beni tanımıyor musunuz? Ben o sözleri söyledim. Daha çok tanınmak için mi yapılır her şey? Tanınmak ve unutulmamak... İnsanların anlıklarına iz bırakmak... Kimden ama? Kendimiz-den sandığımız izler... O kendimizi kim gerçekten biliyor? Sayısız şeyi daha somut amaçlar için yaparız. Ama onları yapa yapa bir özleme ulaşırız, ya da yaparken daha o özlemi birlikte duyumsarız. Özlemler neyi özletirler bize? Neyin özümüz olmasını isteriz? Özümüz... Kendimiz olan şey, içinde eriyip kendisi olduğumuz ve başka bir şey olmadığımız, işte özlemlerimiz bunlar. İnsan özlemlerin katmerli çiçeğidir. İnsanın özü, sonu olmayan bir iç içeliktir. Nerede dursanız

yetmez. Tanınmak, unutulmamak isteği en önde gidenin mektup çantasında olmak isteğidir. Kim bilmez öleceğini? Özlemlerimizin öteki yüzü korkularımız... Özümüzün bir yanı özlem, bir yanı korku... Tanınmak özlemi yok olmak korkusunu bastırıyor. Yaşamak güdüsü özlemi ve korkuyu arabasına koşuyor. Bizim özümüz yaşamak... Her şeyi onun için yapıyoruz. Her şeyimizle, yaşamak istiyorum'dan başka bir şey söylemiyor, istemiyor, özlemiyoruz. Yaşamak istiyorum. Benim özüm bu. Ne yapsam, etsem ben bunu söylüyorum. Ama bu isteği aşarak yaşıyor da oluruz. O zaman coşkudur. Ne özlem, ne korku kalır. Yaşam istencini aşarak yaşamın kendisi olmak... Gerçekte başka ne olunabilir ki?

37.

Nasıl mı yaşamalı? Önce kimsenin kötülüğüne kötülükle karşılık vermemeli. Kötülüğü, vermek isteyeni de kollayarak önlemenin yollarını aramalı. Yani hiçbir kimseye zarar bildiğimiz bir şeyi reva görmemeli. Bunun dışında, neyi seviyorsak onu yapalım.

38.

Ün ve övgüye dikkat et. En iyisi, işini işin için yap. Karşına bu ikisi çıkarsa, sakın aldırma. Onları ne ara, ne sor.

39.

Biz sevdiğimiz insanlar ve şeyler için yaşarız (ama her zaman ölmeyiz). Kurallarımız, ilkelerimiz insanların, başkalarına zarar vermedikleri sürece, sevdikleri için yaşamalarına engel olmamalıdır.

40.

Tutku tutukluktur, ya da tutukluluktur.

41.

Ötesinde tutkuların durur zaman. Seni bekler başsız sonsuz bir günde. Bekler seni zaman. Oraya git. Sevdiklerin aşkına kendinin, tanrının aşkına hüznün, acımanın toprağına git otur. Bekler zaman seni bir hırkayla. Giyin. Kendinden bil, kendini ondan. Kibir gönlün kiri. Hiçliğin içinde kendini bulduğun gibi yitir hiçliğin içinde. Zaman seni bekler ötesinde tutkuların. Zor gelir ama git. Göreceksin, herkes orada, bütün sevdiklerin.

42.

Doğrucu değil, doğru olmalıdır. Doğru olmak ise kendini bilmektir. İnsan kendini nasıl bilir? Öğrenerek! Belki bu yüzden öğrenmenin yaşı yoktur.

43.

Önce sağlıklı kalmanı ve geçimini sağlayacak şeyler yap. Bu sırada kimsenin sağlığına ve geçimine zarar verme. Sonra kendinin ve başkalarının sağlığına zarar vermeyecek her şeyi yapabilirsin.

44.

Yaşamak diğer canlıların varlık tarzıdır, bizim ise işimiz... Tek işimiz yaşamak, iyi yapmalı! Kötü bir işin içerisindeki iyi parçaların bir anlamı yoktur. Onlar işi iyi kılmaz. İyi bir işin içerisindeki kötü parçaların ne denli öğretici olduğunu söylemeye gerek var mı?

45.

Kuramlar, olgular arasında bizim de bir yerimiz olsun diyedir. Kuramazsak yok oluruz, ama bizi yok edecek kuramlarımız vardır. Bunların en tehlikelisi bize kurmalarımızı yasaklayanlardır. Ama bu en tehlikeli olanlarından kaçınabilmek için onları dahi yasaklamamak gerekir.

46.

Önce sorunun bilincine varmalı. Sonra gerçek çözüme ulaşmak için ilk çözümü tasarlamalıyız. Akla gelen ilk çözüm, çözüm değildir. Unutmamalı. Bu eytişime şu halk deyişini de katabiliriz: Düşün, taşın! Her düşündükten sonra bir yerlere, birilerine gitmeli; düşünmeli, taşınmalı; düşünmeli, danışmalı.

47.

Niyetleri dengeler besler. Yeni dengeler yeni niyetler doğurur. Bunlar güç dengeleridir. İyi niyetlerinin gerçekleşmesini isteyenler onların dengelerini arayıp bulmalıdır.

48.

Ara. Aramak koşmaktır, uçmaktır; coşkudur. Aramak çocukluktur, gençliktir, olgunluktur. Aramak ölümsüzlüktür. Aramak gerçeğin öbür adıdır. Aramanın işliğinde bütün duygular tam takımdır. Us ise ustasıdır. Orada iş bitmez, çünkü iş kendisidir. Aramak tasarlanan şeyleri yapıp bitirmek için bulup buluşturmak değildir. Aramak bir şeyi yaparken aslında ondan başka bir şey yapıyordur. Bunun için aramak bir iş yapmaz. Yaptıkları da iş değildir. Ama işe yarayabilir, bu başka. Bütün bunlardan ötürü arayamamak ölmektir. Yaşamak da aramaktır, arayabilmektir.Yaşamakta özne nesne parçalanması insanı gerçekte kendisi olmaktan alıkoymakta, uzaklaştırmaktadır. İnsanın özü aramaktır. Ben aradığım şeyin kendisiyim; aramak benim. Bu yüzden ben-şey ayrımı bilinç için yanıltıcıdır. Benlik bütünlüktür. O da aramakta gerçekleşir.

49.

El ayak sözcükleri varsa, sözcüklerin de eli ayağı vardır. Onlardır aslında bağlanıp kör kuyulara atılanlar.

50.

Özgürlük yoksa her şey mubahtır.

FLU(X)US – Bir Denizin Kıyısından Bir Avuç Çakıl Taşı

İlk “Flu(x)us, “Anlama ve Yorum. Doğan Özlem Armağan Kitabı”ında (haz.: A. Kadir Çüçen, H. N. Erkızan, G. Ateşoğlu, İstanbul 2004, s. 419 vd.), “Flu(x)us-II” “Özgürlükler Düzeni Olarak Anayasa, Fazıl Sağlam 65. Yaş Armağanı – Verfassung als Freiheitsordnung. Festschrift für Fazıl Sağlam”da (haz.: O. Can, Ü. Azrak, Y. Sabuncu, O. Depenheuer, M. Sachs, Ankara 2006, s. 303 vd.), Flu(x)us-III de http://www.hayrettinokcesiz.blogspot.com ‘da ve Flu(x)us-IV ise ilk olarak burada yayımlandı.

FLU(X)US - I Bir Denizin Kıyısından Bir Avuç Çakıl Taşı

1.

Kendinden uzak dur.

2.

Ya her şey istediğin gibi olsaydı.

3.

Bir can orada. Bir can burada. Cancan eriğim umut çiçeklerini aç artık.

4.

Duygu arkadan gelir, ama önde gider.

5.

Her yadsıdığın var.

6.

Tüm çarkların dışında, iki elin ve tek yüzünle sözcüklerin düzenini kurmak.

7.

Bedenimizde en çok mikrobun ağzımızda olduğunu söyledi bir hekim. Sustum.

8.

Biliyor musun, ben neyi yitirdim? Yaşama sevincini! Belki de hiç sahibi olmadım onun. Bilgelik ve sadelik de birer isimden öteye değil. Oysa bunların her biri bir diğerini ortaya çıkaran denek taşları gibi. Bu bir üç taş oyunu. Çocuklar iyi bilir.

9.

İnsan kaderine karar veremiyor. Kararını verdiği şeyler, bu selin sürüklediği daha hafif şeyler. Bu yüzden gündelik yaşamımızı küçümsememeliyiz. Hatta o bizim için daha anlamlı. An bizim, zaman tanrınındır desek yanlış olmaz. Tabii ki, anılar da yalnızca bizimdir. Tanrının hakkı üçtür deyip, bizim olan şeylere bir de anlamı ekleyelim. İşimiz herhalde bu üçünde gücümüzün yettiğince derinleşmek olsa gerek: An, anı, anlam...

10.

Bize ısmarlanan işler var. Onları yapalım.

11.

Hepimizin sahibi olduğu, fakat farkında olamadığımız bir pırlanta taşımız vardır. Bunun farkına çoğu zaman herşeyi kaybettikten sonra varırız. Elimizde kalacak en son şeydir o. Bir taş, ama bir pırlanta taşı. Zihinsel bir deneme ile herşeyinizi gözden çıkarın. Sırasıyla birer birer koparın kendinizden. En sona kalan, hiç değer vermediğiniz ya da en az değer verdiğiniz, sizde olduğunu o ana kadar bilemediğiniz şeyi, o taşı o zaman göreceksiniz. O sizin asıl zenginliğinizdir. Onu atmayın.

12.

Hayata her şey dahil.

13.

Hayat şablonun altında. Şablon hayata dahil.

14.

İlişkimiz

Derin yaralı bir kuş

Taşı kim attı

Ben mi, sen mi, o mu

Yalnızca

Sevgiyle

Yıkanmadı mı gün ve eşya

Bir cehennem olur

15.

Devin içindeki cin sanat. Her şeyi yutan iktidarın içinde bir masumiyet ve mağduriyet, bir direniş ve düzenleyiş olarak sanat ve arsızlığı. Sanat kendi içerisinde bir arılık ve iktidar karşısında bir arsızlıktır. Devi çıldırtan budur. Felsefe de ona bir öykünmedir.

16.

Gerçek dürüstlük kimseye zarar vermez.

17.

Duygular emredilemez. Onlara ancak yol açılabilir. Düşünceler bu masumiyetten yoksundur. Özgür olmalıdırlar ki, emredilmiş olanla, olmayanı bilebilelim.

18.

İşin içine gözyaşı karışınca haklı ya da haksız olmanın hiçbir anlamı kalmaz.

19.

Kapalıdevre mutluluk. Dışarıda ne var?

20.

Midesiz kâlp... çok romantik! Ama kâlpsiz mideler bir gerçek. Beyin ve yüreklerimizi hayatın mutfağıyla desteklemeliyiz, ama onun bu yüzden bir mezbahaya dönüşmesine de engel olmalıyız.

21.

Yaşamda tek gerçek şansımız herhalde kendimiz olmayı başarabilmektir.

22.

Hiç

Ki

Bir

Hiç kibir

Hiç kibir

Hiç

Bir

Kir

23.

Özgürlüğünü ver, özgürlüğünü al.

24.

Sonuna kadar düşünmek değil, sonuna kadar gitmek mümkün.

25.

Öfke ruhun dışkısı gibi. İçimizde tutmak değil, en hijyenik biçimde, hiçbir yere bulaştırmadan defihacet etmeliyiz.

26.

Pek az şey vardır ki, kendisi için yapılır. Tüm bahtsızlığımız onları kendimiz için yapmaya kalkışmamızdır. Kendileri için yaparsak, onların kendimiz olduğunu anlarız. Gerçek bahtiyarlık budur işte.

27.

Ne denli uzak ve korunmuş öylece duruyoruz kötülüklerden ve sefaletten. Çekip çıkarmaya çalışsak ötekilerini, işte o zaman utanç vermeyiz kimseye halimizden.

28.

Şiirim. Gerçeğim. Pınarım. Başka ne ister gönlüm viranesi.

29.

Dışarıda ne varsa, içimde şimdi.

30.

Bir göz

Dam

Dünya

İki gözüm

İki çeşme

Kurda

Kuşa

31.

Güzel karşılıksız olan değil mi hep

Bir rüyadan kalan

Bir başka rüyada

Aşk

Hep yeniden

Hep yeniden

Direniş

Değil midir karanlığa

Güzel olan

32.

Sarı güller sevdalı güller anlamsızlığa aittir.

33.

Kum saati bir avuç toz demiş Lichtenberg. Tiktakzemberekyüreğim.

34.

İnsan onuru Michelangelo’nun mermeridir.

35.

Mürekkep yalamaktan dilimiz kapkara, zehir gibi.

36.

Sen hangi yalanları söylüyorsun.

37.

Kadın ve erkek eşit. Sevgililer özdeş.

38.

Gerçekçiymiş. İş mi bu.

39.

Bir anda, ama şu anda değil.

40.

Hukuku haklarımız olarak anlamak yerine, başkalarına yapılan haksızlık olarak almak daha onurluca bir kavrayıştır.

41.

Bir kenarda dursun

Anlam

An

Süredursun

Düşen ışıkta

Kirpiklerine

42.

Yalın yalanı sevmez. Yaşamın karmaşıklığını kapsayabilmek için yalın yaşamalıyız.

43.

Bilgi satılmaz.

44.

İnsan her şeye nasıl da benziyor.

45.

Ah beyaz, vah siyah. Foyanız yedi renk.

46.

Hep bir şeyin kenarındayız.

47.

Bilseydim.

48.

Su temizleyerek kirlenir. Zıtlar birbirine dönüşür. Bu süreçte devindiren güç hep arınmak istencidir. Kirlenen su temizlenmeli, karanlıkta bir meşale aydınlatmalı. Her zaman yitik olan şey hep yeniden bulunmalıdır.

49.

Felsefesi olan şey, en az felsefenin kendisi kadar önemlidir.

50.

Şiir oku. Asla yazmış olmayacağın şiirleri oku.

51.

Tanrı sahte olmayandır.

52.

Sahte, güvene tuzak kurar.

53.

Ciddiyet hayatın diyeti.

54.

Çoğalarak yaşamak...

55.

Yaşamanın kendisi bizatihi abesle iştigaldir. Bu yüzden gündelik yaşamda ayrıca abesle iştigal etmek bize ağır geliyor.

56.

Çıplak düşün, çıplak konuş. Kimse onları yaralayamaz. Sen ancak çarmıhta yaralanamaz olursun.

57.

Prof. Dr. Yetkin Ünüvar çok komik birisi. Kim veriyor bu isimleri, bu unvanları... Tüm bunların ne anlamı var! Yunus aşkına ne anlamı var!

58.

Bir duyarlılık diğerini duymuyor.

59.

Bağıran kendi sesinden başka bir şey duymaz.

60.

Gerçek filozof düşüncelerinin nihai hakikatler olduğuna inanmakla birlikte, bunların birgün çürütüldüğünü görmeyi çok ister.

61.

Tüm renkler acı verebilir.

62.

Her düşüncenin içerisinde sınırsız eylem örneği vardır. Bu yüzden sınır çekmek istiyorlar.

63.

Güzel olanın duygusu bir baş kaldırmadır.

64.

Sevmek ve acımak bir karınca... Posthuman'a karşı !

65.

Her etiğin bir estetiği vardır. Her yeni estetik anlayış da yeni bir etik duyuşun öncüsüdür.

66.

Her düzen insanı indirger. Bu yüzden başını kaldıran, ayağa kalkan kendini yüceltmiş olur.

67.

Hiçbir düzen kendisini yıkıma götürecek bir düşüncenin özgürlüğünü temel ilke olarak alamaz. Bu özgürlüğü hukuken tanısa bile, başka yollarla onu kullanılamaz bir duruma getirir. Hiçbir düzen bu nedenle insan onuruna dayanamaz. İnsan, onuruna kendisi dayanır.

68.

Düzeni koruyan düzen içerisindeki düzen karşıtlarıdır. Onlar düzeni bağışık kılıyor. Hukukçular ikiye ayrılır: düzen koruyucular ve adalet savaşçıları... Bir hukukçuya düzeni savunmak adil görünüyorsa, bu onu hemen düzen koruyucusu yapmaz. Düzeni adil bulan bir hukukçu bir düzen koruyucusunun gözünde muteber bir kimse değildir. Gizil bir tehlikedir.

69.

Düzenin adaleti, adaletin de düzeni olmuyor. Bu yüzden hukuku kavramak zor bir şey. Eğitimi ve öğretimi ise bu sözcüklerin söylediğinden başka kıyılara vuruyor.

70.

Özgürlük aklın, sevgi kalbin serabı.

71.

Ölebilmek gerekir.

72.

Tüm felsefe belki hayvan olmayı başaramadığımızdandır.

73.

İnsan onuru yoksa herşey mubahtır.

74.

Gök ile yer arasında.

75.

Hiç bir şey o kadar kötü değil.

76.

“Değer”li, “Sevgi”li İnsan

77.

Her şey çok anlamlı.

78.

Görmezlikten bilmezlikten gelir sevgi

Öfke bilmezlikten görmezlikten gelir

79.

EYLÜL

1

birtürlüanlamadımsözcüklerarasındakiboşluğu

bizeölümüanımsatmakiçinmidirlerhersözünardından

veyarısıyazılmamışkitaplarımızbizimenhainitirafçılarımız

yerimizekonuşurlaryerimizisöylerlersusarak

2

yanında

duracağım ustamı

arıyorum

daha

eylül

sular

daha

soğumaz

onlar

karalar

erken ısınır

tohuma

onlar

karalar

erken hazır

unutuşa

ustamı

arıyorum

eylül

sen

hep

bir

hatıra

fotoğrafısın

80.

Kırk kızıl gülle gelip bir goncayla ayrıldığım iskele

Bıraktığım geride bir sözcük: deşifre

Yerde

Yürüyüp gittiğim özgürlük

Gölgeleri uzatan bir ikindide

Tanrı kadar güzel

FLU(X)US – II Bir Denizin Kıyısından Bir Avuç Çakıl Taşı

1.

Düşeceğin yere çıkma.

2.

Başkaları senin yaptığın işi yapamıyorsa, sen onların işini yapma.

3.

Düzeltmeye çabalamak yerine, yetkinleşmelerine örnek olmaya bak.

4.

Beklerken değil, yaparken geçer zaman.

5.

Gizlemeyeceğiz; bilmek istemeyeceğiz.

6.

Bilmek istemeyeceğimiz şeylerin açıklanması saygısızlıktır. Siyasal-hukuksal anlamda tehdit ve tahkirdir.

7.

Bilmek istenen şeylerin gizlenmesi, zarar görmemek ve vermemek dışında zaman ve güç kaybına değmez.

8.

Bir bilmediği vardır.

9.

Yapa bildiklerim, seve bildiklerim, yapa yazdıklarım, seve yazdıklarım, bile yazdıklarım...

10.

İnsanların sizi sevmesine izin verin.

11.

Hayat bu değil. Kurtulmak, kılpayı kurtarmak, iyi sıyırtmak, şansımıza, talihimize sevinmek ya da dövünmek değil. Hayat hangi durumda olursak olalım, bizden kopmayacak, hiç eksilmeyecek, hiçbir gücün içimizden çekip alamayacağı bir düşünce, bir bilinç, bir duyuş olmalıdır. Bu asla bir şans ve talih işi değildir.

12.

Doğal veya sosyal konumun verdiği “ayrıca”lıklarla kendimizi tanımlarsak, bu bizim tutsaklığımız olur. Bunların dışına çıkarak kendimizi bulmalıyız. Dağlarca bir gün bana, sağlık sorunu nedeniyle üzerinden atlayamadığı basamak karşısında “bu ben değilim” demişti. “Nice dağlara çıktım, o zaman da ben değildim...”

13.

Yalnızca kendin olduğun hiç aklına geldi mi? Bu yüzden “kendini tanı”! Yine kendin olacaksın. Acılarımı azaltıp, sevinçlerimi çoğaltacak mı? Evet. Ve onları daha derin kılacak!

14.

Hukuk bir karıncanın sandığından daha fazla bir şeydir! Kelsen’ci karıncalar!!!

15.

Düşmek durmaz bir yerde, durmazsan.

16.

Sonunda ölüm var.

17.

Ne arıyor bu insanlar?

18.

Yazılar da direnir, silinmemek için!

19.

Küçük şeyler arkasındaki büyük şeyler, büyük şeyler arkasındaki küçük şeyler.

20.

Küçük şeyler arkasındaki küçük şeyler, büyük şeyler arkasındaki büyük şeyler.

21.

En küçük azınlık bireydir. Ona tanınması gereken en yüksek koruma, çoğunlaşmaya başladıkça azalmalıdır.

22.

Hemen her konu için “uzmanına bırakılamayacak kadar önemli” diyerek bilgisizliğin itibarını yükseltmeye girişmek aptalların işidir. Onlar bu sözleri ile de tehlikeli olmaktaki protokol koltuğunu başkalarına kaptırmazlar. Doğrusu her konu yalnızca uzman kalmış uzmanlara bırakılamayacak kadar önemli demek olmalı! Uzman bile olmayanların elinde ne hale geldiğimizi bir düşünelim.

23.

Uzakta ya da yakında başkalarına yapılan bir haksızlığa, bizim de birgün ve kesinlikle uğrayacağımızı bilerek seyirci kalmamız kumarbaz ahlakıdır. Mezbahanın kapısında katil anını bekleyen koyunlar bu bekleyişte hayatın tadını çıkarmayı düşündükleri anda bizden biri oluveriyorlar. Kumarbaz bir koyun!

24.

Günde birkaç dakika, haftada yarım saat, ayda bir yarım gün bir haksızlığa karşı çık! Hepimize çok iyi gelir.

25.

Hiçbir pozitif hukuk hükmünün varlığına ihtiyaç duymaksızın bilimin doğasından kaynaklanan yasalara itibar etmeliyiz. Bu yasaları

çiğnememeliyiz. Bu yasalar bilimciye onurunu veren ve çiğnediği zaman ise geri alan ilkelerdir.

26.

O büyükse, ötekileri ne kadar küçük!

27.

Yükseldikçe kaybolur yücelikler.

28.

Karıştırdıkça renkler siyaha dönüşür. Newton Çarkında döndürüldükçe beyaza... Arada, bir ahengi yaratmanın sanatı “Adalet” olsa gerek. Adalet ruhumuzun dinlendiği, bir soluk aldığı, yaşamın karşısında manevi bir tazmin ile acılarının dindirildiği bir sığınak... Onun için, yerini bulsun da, isterse dünya yıkılsın diyerek bir susuzluğu devlet düzenlerinin yüzüne haykırır insanlar. Çoğu zaman ikisi de olmaz. Kimi zaman dünya yıkılırcasına, ya da yeni bir dünya kurulurcasına adalet yerini bulur. İnsan aydınlanır.

29.

Yerkabuğunda bir yarıkta ağlıyordu tanrı. Bir akşam alacakaranlığında uçaktan gördüm.

30.

Şiir cehennemde yazılır.

31.

Sorumlu olabilmek hakkını ve yeteneğini görevlilerin sorumluluğu ve yetkileri ile karıştırmamalıdır. Bir sorumluluğu algılayıp, benimseyerek yerine getirdiğimizde arıtan bir duyguyla yüceldiğimizi duyumsarız. Sorumluluğun duygusu vicdanı, konusu hukuku ilgilendirir.

32.

Bir mucize! Bunu diyebilmek için donanımlı ve arınmış olmak gerekiyor.

33.

Başkalarının hayatına anlam vermeye kalkmamalıyız.

34.

“Değerli Hocam, hukuku, hakları tanımayanların karşısında, çocukluğumda duyduğum bir bilgeliği -Sizin sözleriniz üzerine- yeniden anımsadım: Çoban haksızlık yapan ağasının gıyabında sitemle demiş ki, ‘hakkımı almayayım da bir görsün!’ Gülümsemek de öyle değil mi?” (Ahmet İnam’ın e-mail’ine yanıt)

35.

İstisnası yoksa kendisi de yoktur.

36.

İktidarın köleleri var. Hiç ona efendi.

37.

İktidara hakim olan tutkunundan daha güçlüdür.

38.

Bir siyasal hareketin içerisinde bazı insanlar inandıkları, bazıları da çıkarları olduğu için işbirliği yapar. Bir insan dahi kimi zaman inandığı ve kimi zaman çıkarı olduğu ya da hem çıkarı, hem inandığı için bu hareketin içerisinde bulunur. Bir siyasal hareket tüm bunlardan beslenerek, fakat kendisine güç veren insanlardan bağımsız olarak, hatta onların ayrıca bir de kendisine inandıkları toplumsal bir etkene dönüşür. Bir siyasal hareket sağladığı çıkarların sürekliliği ölçüsünde katı ve değiştirilemez, inanç içeriğinin tartışılabilirliği ve yanlışlanabilirliği ölçüsünde esnek ve değişime açık özellik taşır. Bu iki nedenle bir siyasal hareketin içerisinde bu iki özellik arasında gerilim yaşanır. Çıkarlar kesildiği ve inançlar sarsıldığı zaman siyasal hareket gücünü yitirir.

39.

Tebaa olan heba oluyor.

40.

Bırak eski teraneleri

Yapacaksan bir şey yeni

Ona bak

Sus değilse

Son nefesini bekle gün be gün

Günler nasıl geçerse

Öyle

Sallan dalında (dar) ağacının

Uçup gidene dek

41.

Bir erkeğin arkasında kimi zaman kendisine rağmen başarılı olduğu bir kadın vardır. Bir kadının arkasında her zaman kendilerine rağmen başarılı olduğu birçok erkek vardır.

42.

Yüz yıl da yaşasak bugün artık ömrümüz yarım saat.

43.

Hiç değilse...

44.

Yurttaşların, haksız dahi olsa yasalara itaat görevi varsa, yargıçların da bu haksız yasalara karşı direnmek hakları ve görevleri vardır. Yargıçlar bu haklarını kullanmazlar, bu görevlerini idrak edemezler ise, yurttaşlar onların yerine geçer.Yargıcın hukuk yaratmak işlevi işte burada, bu eleştirel tutumda gerçek anlamını bulur. O kendisinde bu cesareti bulmalı, bu sorumluluğu yüklenmelidir. Bunun için ise, tüm yurttaşlara güvencesini vereceği şeyi: özgürlüğünü almalıdır: Nemo dat, quod non habet. Kimse kendisinde olmayan şeyi başkasına veremez.

45.

Hayat mı? Sonsuz incelikli ve yok olabilecek bir şey, ama tüketicisi olunacak bir şey değil.

46.

Bilmeyi istemek...

47.

Bir söz bir ömrü çürütür.

48.

Hiçbir sorun çözülmüş değil!

49.

Tanrı inanır mı?

50.

İçine girince biçim kayboluyor.

51.

Biri bizimle fena halde kafa buluyor!

52.

Biz de tanrıyı “kul”lanıyoruz. Peki, kimdir tanrı?

53.

Yeryüzü beni dinle! Gök yüzünden geldi başımıza bu bela. Gökte yıldızlardan başka şeyler görenler yüzünden...

54.

İnanmak ile, bir inancı yönetmek ya da örgütlemek birbirleriyle karıştırılmamalıdır. İlkinin özgürlük alanı ikincisininkinden çok daha geniş olmalıdır. Bu savı Düşünmek için de ileri sürebiliriz.

55.

Kutsal isyanlardan ayrı, isyan kutsaldır.

56.

Etos, patos, Sisifos...

57.

Sınırlar dıştan çekilir. Gücü gücü yetene... Hiçbir şey sınır tanımaz... Oysa biz dayatılmadan önce sınırlara dayanmamız ile varlığımızı kazanır, ileri süreriz. Buna ahlak kavgası denir.

58.

Biz geçmiş kuşakların söylence figürleriyiz.

59.

Torun ama atayız da.

60.

Sözün gücü gerçekliğin dile gelmesinden doğuyor. O, gücün sözünü geveleyenlerin çirkinliğini gizlenemez kılıyor.

61.

Bilgelik, Cesaret, Ölçülülük ve Adalet; İnanç, Umut ve Sevgi; Duyunç ve Coşku... Sen ve O

62.

Biz dilimizde onu ayırmadık ve kendimizi en sona koyduk. Bu bir insancıllık değil mi?

63.

Bilmezler, kötülük yaparlar, tembel ve kabadırlar, çıkar peşinde koşarlar. Bu halleri diğerlerine küçük ve büyük zararlar verir. Hiç birimiz bundan azade değiliz. Bu zararları yeri ve zamanı geldikçe hep göreceğiz. Ama vermemeyi başarabilirsek, ilk önce o bize yetmeli. Kazanım diyebileceğim şey, bu zararlara karşı büyüklerinden başlayarak, başarılı savaşımlar verebilmektir. Büyük zarar insanın canına; dirimine, tinine, duyuncuna saplanan kötülüklerdir. Zamanını ve gücünü bu savaşıma verirken hesap yanlışı yapmamalısın. Bu da büyük bir zarardır.

64.

Düşünce özgürlüğünün değeri belki, düşüncenin bir fiyatının olmaması gerektiğinden kaynaklanabilir. Nerede düşüncenin bir fiyatı varsa, insanın da bir fiyatı vardır.

65.

Hukuku savunmak başkalarının hakkını savunmaktır. Bir aslan, bir kaplan kendi hakkını bizden daha iyi alıyor.

66.

“Düşün, ama itaat et!” demiş Büyük Frederik. Düşünmek direnmektir.

67.

Burada belki yasakçılar tarafından sorulacak olan soru şudur: Düşünce niçin bu hukuksal değerlerden daha üstün bir değer olarak görülmelidir? İnsanın Düşünmek gibi kendisiyle bu denli özdeş olduğu başka bir yanını doğrusu bilmiyorum. Bir düşüncenin hangi nedenle olursa olsun yasaklanması ona verilen ölüm cezasıdır. Bu ceza artık en ağır suçlara bile verilmiyor. Düşünmek daha da mı ağır bir suç! Düşüncelerini şu ya da bu nedenle kısıtlayarak insanı tedrici bir yokoluşa sürüklüyoruz. Bu yokoluş insanlığın giderek yokoluşu anlamındadır. Kalan asla insan ve insanlık olmayacaktır. Düşünmeyi unutmuş ya da bırakmış refah ve yoksulluk topluluklarında insanın nasıl buharlaştığını ciddi bir gözlem hemen gösterecektir. Düşünmek yaratmaktır. Onu mutlak özgürlükle korumak da yaratıcılık ister. Düzencinin anlayışı bu inceliği fark edebilecek bir kavrayıştan ne yazık ki yoksundur.

68.

Ancak düşünceyi yasaklayan kurnazca düşünceler yasaklanabilir.

69.

Düşünceyi açıklamanın yasal sınırları yanında her birimizi ve yasakoyucuyu da, daha fazla bağlayan ahlaki sınırlarımızın ayırdında olmalıyız: Söylerken saygılı, dinlerken hoşgörülü... Bu her ikisinde aşırıya kaçmak mümkün değildir.

70.

Karşıt düşüncenin yasaklandığı yerde en fazla, izin verilen ya da dayatılan düşüncelerin türevleri dile getirilebilir. Akraba düşüncelerin ilişkisinden sakat düşünceler doğar.

71.

Yasalarımız devinen yaşamın karşısında “ölüdoğa” resimleri gibidir. Gizlice ölümün doğasını belgelerler.

72.

Özümüzü almalarına özverili olmakla karşı koyabiliriz.

73.

Birbirimizi eskitiyoruz.

74.

Mutsuz ve umutsuz aynı şey değil mi? (U)mutsuz...

75.

Yitirdiğimiz şeylere sahipler.

76.

Bireysin, birçok biçimde sayısızca mağdursun, bu zulmün niye?

77.

Kamusal Alan için 13 Sav:

I- Kamusal alanda özgürlüklerin kavranması bakımından Kant’ın ünlü üç sorusunu yol gösterici olarak alabiliriz: Ne bilebilirim? Ne yapmalıyım? Ne ümit edebilirim? Doğaldır ki, bu sorular “insan nedir?” sorusunun ardından gelmektedir. Şu halde, kamusal alana felsefi ve hukuksal bir antropoloji ile bir çerçeve önerebiliriz.

II- Özgürlükleri yaratım ve tüketim özgürlükleri olarak ayırabilirsek; nihai bir değer olarak insanı kuran niteliklerin yaratım özgürlükleri alanında kaynağını bulacağını, tüketim özgürlüklerinin, araç değerlerin insan için

önem derecesinden daha üste yerleştirilmesine izin verilmesi durumunda, kamusal alanı tahribe yol açacağını söyleyebiliriz. Düşünce, duyunç ve inanç özgürlükleri insanın yaratım özgürlüklerinin kabını oluşturmaktadır.

III- Kamusal alanın yasaları: (empatik) eşitlik, (talep edilen) özgürlük ve (sürekli kılınmış eşit özgürlük olarak) güvenliktir.

IV- Kamusal alanın insan için değeri, anlam ile eylemin birbirlerinden olabildiğince geniş bir çerçevede türetilebildiği bir özgürlük düzeni olması gerektiğidir. Bu bakımdan şu sözler kamusal alanı bir ölçüde niteleyebilir: “Kamusal alan bilmek istemediklerimizin örtülü tutulduğu yerdir.” “Kamusal alan bilinmesini istediklerimizin açıklanması için mücadele edildiği yerdir.” “Kamusal alan iradenin sürekli hukuka dönüştüğü yerdir.” “Kamusal alan hukuk alanıdır.” “Hukuk alanında özgürlükler ne denli korunuyorsa, kamusal alan o denli işlevsel demektir.”

V- “Kamusal alan” arayışı, buyurma yetkisinin haklılığının yeniden sorgulanmasından doğmuştur. Düşünce, vicdan ve din kavramları altında daima bir muhalefetin dile gelmek çabasının bulunduğunu bilmeliyiz. Buyurgan bunlara bu dile gelmek özgürlüğünü niçin ve hangi koşullarda verebilir, vermelidir? Dile gelmenin ardından eyleme dönüşmesinin karşısında tutumunun ölçütleri neler olacaktır? Bu ne kadar örtersek örtelim, çıplak bir kabagüç karşılaşması değil midir? Finalist tutumların çatışması olarak bakıldığında bu soruya evet demek gerekecektir. Ancak gidilen yolun attığımız adımlar olduğunu düşündüğümüzde, bunun bir kabagüç karşılaşması olmak zorunda bulunması yerine, daha üstün argümanın geçerliliğine dayalı bir ortak tutum ilişkisi biçiminde kavranabileceğini de tasarlayabiliriz. Geriye şu sorular kalıyor: Daha üstün argüman diğerlerine temel hak ve özgürlüklerinde bir varoluş şansını ortadan kaldırıyorsa, hala bu ortak tutum ilişkisi sürecek midir? Yani ben böyle bir argümanın üstünlüğü uğruna örneğin yaşam hakkından feragat edebilecek miyim? Ya da benim yaşam mücadelem en üstün argüman sayılarak bu temellendirme faaliyetinin çerçevesini, sınırlarını oluşturabilir mi? En üstün argümanlar çürütelebilir mi? Kamusal alanın sınırları nihayet bu imkansızlık ile mi çizilmektedir? Bu sorulara hangi yanıtları verir isek verelim, finalist tutumun özgürlükleri ciddi biçimde tehdit ettiğini, kamusal alanın gelişimini zorlaştırdığını söyleyebiliriz.

VI- Umut etmek, inanmak ve dinsel inanç arasındaki ayırıma dikkat etmelidir. Dinsel inanış özgürlüğü ile din özgürlüğü arasında kesin bir farkın bulunduğuna da dikkat etmelidir: Din bir kurum ve alt sistem olarak tüm özgürlük alanlarını kendi lehine kullanmak, insanın düşünce, duyunç ve inanç alanlarına hükmetmek istiyor. İnsanın dinsel inanışı ile dinin insanı bütünüyle isteyişi arasındaki bu tehlikeli ilişki bir "din özgürlüğü" kategorisi ile gizlenemez. Bir dinsel inanış özgürlüğünden söz etmelidir. Bir dine inanış ile bir dinin yönetimini asla aynı özgürlük içerisinde kavrayamayız.

VII- Özgürlüklerin öncelik sıralaması düşünce, duyunç ve dinsel inanış yönünde olmalı, bu sıra tersine çevrilmemelidir.

VIII- Düşünce ile inanç arasındaki yaratıcı ilişki ile din özgürlüğü arasında doğrudan bir tamamlayıcılık yoktur.

IX- Düşünce-duyunç-inanç bir bütünlük içinde seyreder. Bu bütünlük yedi erdemde (bilgelik, cesaret, ölçülülük, adalet, inanç, umut ve sevgi'de) kendini gösterir. Bu bütünlük kamusal alanın zeminini oluşturur. Bu zeminde temel taşıyıcı insanın özgürlük içerisinde sorumluluğudur.

X- Kamusal alanın normatif yapılanması hukuk idesi ögelerine (eşitlik, amaca uygunluk ve hukuk güvenliği'ne) uygunluk içerisinde gerçekleşmelidir.

XI- Tabi olduğumuz yasaları kendimiz yapmalıyız. Bunlar elbette özgürlük yasaları olacaktır. Kamusal alanın belki gerçek anlamı ve ütopik yanı bu olsa gerektir.

XII- Düşünce bilmeye, duyunç eylemeye ve inanış umut etmeye olanak vermektedir. İnsanın bu durum ve duygularda bilgelik, cesaret, ölçü ve adalet içerisinde giderek özgürleşmesi süreci ona bugüne kadar yaşayageldiği trajediden kurtulma yolunu açmaktadır. Kamusal alan bu iyimserliğin koşuludur.

XIII- Kamusal alanda tüm canlılığı ve devinimi sağlayan şey ifade özgürlüğüdür. Ancak bu özgürlüğün sınırları bakımından ifade edilen şeyin niteliğine göre bir ayrım yapmak, özgürlük alanını ileri düzeyde genişletmek olanağını sağlayacaktır. Bugün ifade için tanınabilecek en geniş özgürlük alanını, yalnızca kişilik hakları saklı kalmak üzere,

düşünceye mutlak özgürlük vererek daha da genişletebiliriz. Düşünce olan şey ilk elde yanlışlanabilir önermelerdir. Yanlışlayabilmek için gerekli tüm özgürlükler de bu çerçevede tanınmak zorundadır.

78.

Özgürlük – Güvenlik İlişkisinde Yedi Sav - In dubio pro libertate (kuşkulu durumda özgürlüklerden yana)

I- Özgürlüğü keyfilik sanırsak, güvenlik zorbalık olarak karşımıza dikilir. Oysa güvenlik sürekli kılınmış eşit ve daha çok özgürlükten başka bir şey olmamalıdır. Buradan özgürlüğün ciddi bir sorumluluk düşüncesine dayandığını çıkarsayabiliriz. Özgürlüğü ve Güvenliği tehdit eden şey keyfiliktir.

II- Bu ilişkide Kant'ın hukuk tanımını aydınlatıcı bulmaktayım: "Hukuk bir kişinin istençsel eylemini diğer kişilerin istençsel eylemleriyle evrensel özgürlük yasasına göre uzlaştıran koşulların bütünüdür". Hukuk keyfiliğin dışlanmasıdır. Bu iki yolla gerçekleşir. İlki biçimsel adalet tanımıyladır: "Adalet, bir kategorinin tüm üyelerine eşit davranmaktır". Ancak bu tanımın içeriksel adalet ile desteklenmesi gerekmektedir. Yani tüm üyelerine eşit davranılacak bir kategorinin kurulmasında da adil olunması zorunludur. Yani tüm kölelere eşit davranarak adaleti gerçekleştirmiş olamayız.

III- Bireyin Özgürlük, Güvenlik ve Eşitlik gereksinimleri Hukuk Devletinin üstün değerleridir. Bu değerleri hukuk idesinin üç ögesi ile karşılayarak; yani, eşitlik, amaca uygunluk ve hukuk güvenliği ölçütlerine vurarak pozitif hukuka dönüştürebiliriz. Üstün değerleri araç değerlerden ayıran özellik, onların paylaşıldıkça çoğalmaları ve karşılarında bizim birbirimizle eşitlik ve dayanışma içerisinde bulunmamızdır. Araç değerler karşısında insanlar ya kavga halinde ya da sembiyotik ilişki içerisindedir. Özerk değil, yaderke bağımlı bir özellik taşırlar. Araç değerlerin üretiminde ve paylaşımında dayanışmacı bir hukuk düzeni geliştiremez isek, kazananı asla olmayacak bir kavganın içerisinde insanlığın ve bu mavi gezegenin sonuna bir gün gelmiş olacağız. İşte bu nedenle özgürlüğün hukukun bir üstün değeri olarak ve güvenliğin de herkes için sürekli kılınmış özgürlük olarak kavranması önemli bir bakış açısıdır. Güvenlik özgürlüğün karşıtı değildir. Gerçek güvenlik özgürlüğün bir başka adıdır.

IV- Çağdaş Yasa kavramı Güvenliğin zorbalığa dönüşmesine engel oluşturur. Bu nedenle Yasayı her zaman çağdaş boyutlarıyla anlamak durumundayız. Yasayı çağdaş kavranışından uzaklaştıran ve buna uygun etkisinden yoksun kılan yasama işlemlerine de karşı durmalıyız. Antidemokratik siyasi partiler ve temsilde adaleti dışlayan seçim yasaları bu yozlaşmaya uygun birer örnektir. Bu Yasa karşısında hiç kimse kendisine "derin devlet" adını vererek "güvenlik" görevi üstlenemez. Çağdaş Yasa, İnsanın temel haklarını ve özgürlüklerini sınırlamaya yetkili olan milletin temsilcileri aracılığıyla bu yetkisini kullandığı bir işlemdir. Ancak Millet dahi bu temel hakların ve özgürlüklerin özüne dokunacak bir işlemde bulunamaz. Bir başka deyişle, temel hakların ve özgürlüklerin özüne asla dokunulamaz. Bunların sınırlandırılmaları gerektiğinde buna yetkili tek mercii millettir. Millet bu yetkisini temsilcileri aracılığıyla kullanır. Temsilcilerin bu işlemine yasa denir. Görüldüğü gibi burada amaçlanan, özgürlüklerin korunması olup güvenlik, bu özgürlüklerin korunmasına yönelik önlemler alanıdır.

V- Özgürlük kavramını çoğul olarak kullandığımızda o bir postüla olmaktan çıkarak siyasal yaşamın somut davranış kalıpları durumuna dönüşür. Bunların bu kez fiili ve hukuksal sınırlarından söz etmek zorunlu hale gelir. Özgürlükleri sınırlayan yasaların anayasaya uygun yorumu'nun anlamı körleşmiş bir güvenlik saplantısının önüne geçmektir. Bir özgürlüğün koruma alanını, çekirdek alanını, özünü hiçbir gerekçe ile ihlal edemeyeceğiz demektir bu. Özgürlüklerin fiili sınırları ise sosyal bir hukuk devleti ile sağlanacak güvenlik ve güvencelerle mümkün olan en geniş alana işaret edecektir.

VI- Nihayet özgürlükler arasında bir hiyerarşiden söz etmeye başlayabiliriz. Bu bağlamda yaratım ve tüketim özgürlükleri ayrımını yapmayı tercih ediyorum. Korunmada önceliğin yaratım özgürlüklerine ve bunların içerisinde en çok da düşünce özgürlüğüne tanınması gerektiğini savunuyorum. Düşünce özgürlüğü için sınır olarak Türk Medeni Kanunu'nun 24. maddesinin içerdiği hukuk mantığını kabul ediyorum. Buna göre kişilik hakkına saldırı "kişilik hakkı zedelenen kimsenin rızası, daha üstün nitelikte özel veya kamusal yarar ya da kanunun verdiği yetkinin kullanılması sebeplerinden biriyle haklı" kılınmamış olmalıdır. Pozitif hukukta bunun dışında kalan tüm sorumluluk kalıplarını düşünme yetimizin yetkinleşebilmesi için reddetmek gerektiğine inanıyorum.

VII- Güvenliği insan onuru ve özgürlük idelerinden bağımsız olarak, sarkacın salındığı diğer uç imiş gibi anlarsak, onun biçim vereceği devletin ilkönce bir "güvenlik devleti" olacağını peşinen kabul etmemiz gerekir. Bu devletin kesinlikle bir "hukuk devleti" olamayacağını da görmeliyiz.

Yukarıdaki kaygıları haklı kılan bir örnek olarak, ciddi bir Alman hukuk felsefecisi ve ceza hukukçusunun okuyanı sarsan şu görüşlerini burada sunmak istiyorum: Bu kişi, Hobbes, Rousseau, Fichte ve Kant'a dayanarak, ismini zikretmediği ama aynı "düşman-dost" kategorilerini kullanmış olan (Nasyonal Sosyalist akımın bir düşünürü) Carl Schmitt'e uygun biçimde bir "yurttaş ceza hukuku-düşman ceza hukuku" ayrımı tasarlıyor. Devlet ile sözleşme yapmış bireylerin devlete karşı ileri sürdükleri ve devletin tek meşruluk nedeni olan "güvenlik hakkı"nın korunmasını görüşünün temeline yerleştiriyor: "Her kim kişisel davranışında yeterli derecede bilişsel güvenlik sunamıyorsa, kişi olarak muamele görmeyi bekleyemeyeceği gibi, devlet de ona asla bir kişi muamelesi yapamaz. Aksi halde, diğer kişilerin güvenlik hakları ihlal edilmiş olur." Günther Jakobs bu, güvenlik hakkına dayalı düşman ceza hukuku tezini aşağıdaki altı noktada özetliyor:

"- Vatandaş ceza hukukunda cezanın belirgin işlevi karşılık vermedir. Düşman ceza hukukunda ise bir tehlikenin bertaraf edilmesidir. Bu ideal tipler uygulamada katışıksız bir biçimde görünmezler. Her iki tip anlayışı da meşrudur.

- Sözleşme kuramına sıkı sıkıya bağlı bir doğal hukuk anlayışında her suçlu bir düşmandır (Rousseau, Fichte). Normatif beklentiler karşısında muhatabı sürekli var kılabilmek için temelde sapmamış olana yurttaş statüsünü taşımasına izin vermelidir (Hobbes, Kant).

- Temelde sapan, kişisel davranış için bir güvence vermemektedir. Bu nedenle yurttaş olarak muamele görmek yerine, bir düşman olarak onunla mücadele edilmelidir. Bu mücadele yurttaşların meşru bir hakkına, yani güvenlik hakkına dayanarak yapılmaktadır. Cezadan farklı olarak, burada düşman dışarıya atılmaktadır.

- Maddi hukuktaki karşıt eğilimler – tehlikeyi bertaraf etme - karşılık verme - usul hukukunda da kendi koşutluğunu bulmaktadır.

- Ceza hukukunun birtakım düşman ceza hukuku normlarıyla bezenerek bir karışıma gidilmesi karşısında, hatları açıkça belirlenmiş bir düşman ceza hukuku hukuk devleti bakımından daha az tehlikelidir.

- İnsan hakları ihlallerinin uluslararası ya da ulusal düzlemde siyasi bir darbeden sonra cezalandırılması düşman ceza hukuku hatları taşımaktadır. Bu cezalandırma ise meşruluk sınırlarının dışına düşmemektedir." (Günther Jakobs, HRRS Maerz 2004 (3/2004), s. 95)

Jakobs teröristlere ve devletin mutlak düşmanlarına karşı böyle bir düşman ceza hukukunu öneriyor. Ancak bir meslektaşı: Alman İnsan Hakları Enstitüsü'nden Heiner Bielefeldt "Hukuk Devletinde İşkence Yasağı" adlı yazısında O'na şu soruları soruyor:

- "Devlet kendi düşmanlarının kimler olduğunu nereden biliyor?

- Olağan suçluların ya da suçsuzların bu düşman ceza hukukunun değirmen taşları arasına yanlışlıkla düşmeleri nasıl engellenecektir?

- Ne zaman yurttaş ceza hukukunun ve ne zaman düşman ceza hukukunun uygulanacağına kim hangi ölçütlere göre karar verecektir?" (Das Folterverbot im Rechtsstaat, Deutsches Institut für Menschenrechte, Policy Paper No. 4, Berlin, Juni 2004)

Bu düşman ceza hukukunda düşmanın normal durumda bir kişi olarak taşıyabileceği tüm haklar askıya alınacağı için "suçsuzluk karinesi" de kendisine tanınmayacaktır. Hukuk devletinin böylesine önemli bir temel taşının bu olayda güya haklı olarak çekilip alınması sonunda devletin tüm hukuka ve yurttaşlara karşı terörüne yol açacaktır. Bu Devlet terörü tüm hukuk devletini sonunda bir kaosa sürükleyecektir.

79.

Hukuk zayıfın güç açığını kapatır. Güçlüler hukuku bu yüzden sevmez.

80.

Yetindikte

Kalan

Sen

81.

Başımdan geçip gitsin diye hayat... Bir yorgunluk, bir de yılgınlık söyletir bize bunu. Oysa hayatın kendisi olmayı öğrenmeliyim! Ya da kendisi olduğumu anımsamalıyım! Biz hayatın kendisiyiz. Kendimizde hayatı bulduğumuzda biz kendimiz oluruz.

82.

Ölmeyeceksin

Kimse ölmüyor

Ölüm senmeyecek

Birleşmeye akıyor

Hep birleşmeye

Hep yeniden birleşmeye ayrı düşerek

Ölmek işte ayrı kalmaktır

Ölümsenmeyeceksin

83.

Hayatın bir parçası olmakla, kendisi olmak arasında dururuz. Yüzümüz ilkine dönüktür hep. Henüz doğarken bizi böyle yerleştirirler. Parça oluş, paramparça oluşa götürür sonunda. Kendisi olmak, yoğun bir duyguyla öğrenilmek ister. Onu yaşamak da zorlu bir iştir.

84.

Bilemeyeceğiz. Bilebildiklerimizle hayatımızı değiştireceğiz. Bu böyle gidecek. Hissedeceğiz. Bütününü bilemeyeceğiz, ama hissedeceğiz.

85.

Nerede yatıyorsun diri

86.

Bilgiyle öğrenmek, duyguyla öğrenmek hayatı... İlkinde tikel, ikincisinde tümeldir hayat!

Duyguyla sanat öğretir, ama felsefe de öyledir, duyguyla söyler hepsini, ikrar etmese de!

87.

Rahatı, hırsı, hevesleri için kullanmak... Bu çember nasıl kırılır?

88.

“Sevgili İkinci Dönem Öğrencilerim!

Mezun olamayanlarınıza bunun büyük bir sorun olmadığını söylemek isterim. Mezuniyet ise tek başına bir başarı değildir. Onun engin ve derin bir meslek ve yurttaşlık bilinci ile bezenmiş olması gerekir. Bu bilincin sizin hepinizde bulunduğunu ben her zaman gördüm. Bu yüzden sizleri gönülden kutluyorum. Sizinle yaptığım bu dört yıllık çalışmada ben de çok şey öğrendim. Beni aranızda saymanızı dilerim.

Yahya Kemal Beyatlı’nın yıllar önce okuduğum bir sözü beni hep etkilemiştir: ‘Mabedi yapanlar mabuda inanmıyor!’ Bu saptama bana biraz da Max Weber’in ‘biçimsel ussallık’ını anımsatıyor. Kapitalist endüstri toplumuna geçişte ‘devlet’ aygıtına biçilen bir ussallıktır bu. Bizim ‘biçimsel hukuk devleti’ dediğimiz bu şey elbette pozitivist bir hukuk düşüncesi ile de iyice sarmalanmıştır. Yahya Kemal’in serzenişi ile Weber’in sosyolojik saptaması bizi bugün çok başka bir kaygının kıyısına getirip bırakmakta: Mabedi yapan artık hiçbir şeye inanmıyor. ‘Us’ ise hem içeriğini hem de biçimini yitirmiş durumda.

Dünyanın yeni düzeni ve küreselleştirme ideolojisi bizi her türlü aklın dışına fırlatmaya meylediyor. Hangi ‘Adalet’ olursa olsun, tüm kısa devrelerden ve kısırdöngülerden sakınarak usumuzla temellendirdiğimiz bir adalete inanmak zorundayız.

Bir adalete inanmakla mı, yoksa hiçbir adalete inanmamakla mı Dünya daha iyi olur diye sorduğumuzda, verilebilecek herhangi bir yanıt yerine, bize yanıtımızı güvenilir kılacak ‘Us’u yeniden icat ya da keşfetmek zorunda olduğumuzu görmeliyiz.

Dünyanın içimizdeki yedi harikasına da aynı biçimde güvenmeliyiz. İşte bizim yedi harikamız: Bilgelik, Cesaret, Ölçülülük ve Adalet; İnanç, Umut ve Sevgi!

Sevgilerimle”

89.

Güç gösterenin gülünçlüğü gülenin cüretine bakar.

90.

Bedelini ödemiyorsak, yaptığımız işe ne denir? Ya, bizim yüzümüzden başka insanlar ve hatta tüm doğa ağır bedeller ödemek zorunda kalıyorsa, bize ne denir?

91.

Nihil novi sub sole. Bize bunu söyletenlere ne mutlu!

92.

Gerçekte bilginin pazarı değil, potası vardır. Bilgin de bezirgan değildir. Bilgedir, bilgisiyle o potada ergir. O kendini yitirir, biz onu buluruz. Gayrisi çığırtkandır.

93.

İnsanlara güvenirseniz, güvenlik kaygılarınız bu denli güçlü bir biçimde hayatınızı kuşatmaz. Hele onları kural olarak hep özgür kılarsanız, bu kuşatmadan çok çabuk kurtulursunuz. Hukuk, işte, bu güvenin rasyonel bir biçimde beslenebileceği bir toplum düzenini kurmanın başlıca aracıdır. Böyle bir hukuk düzenini ama özgürlükçü bir hukuk düşüncesi ile yaratabilirsiniz.

94.

Doğru lafın her zaman yeridir. Uygun yeri ve zamanı beklerken o laf kokmaya başlar. Onu kokutan bizim korkularımız ve çıkar kaygılarımızdır.

95.

Ayrıcayız / Aynıcayız. Adalet bunları birbirine karıştırmamaktır.

FLU(X)US -III Bir Denizin Kıyısından Bir Avuç Çakıl Taşı

1.

Yaşamımızı anlamlı ve olanaklı kılan şey ölüm karşısındaki duygularımızdır.

2.

Bir yerde hangi özgürlük öncelikli ise, diğerleri onun korunması için varlık gösterir. Kişilerin aynı özgürlükleri çatıştığında korunan kişi o özgürlüğe en çok gereksinen ya da daha zor ulaşan kişi olacaktır. Eşit iseler talihin oyu(nu)na bırakmalıdır.

3.

Değerli olanın önemli olduğu bir yaşamı öğrenmek...

4.

Attila İlhan'ın "Sana ne yaptılar" adlı şiirinin bir dizesi şöyle: "Seni görür görmez özgürlüğümden utandım." Utancımızı özgürlüğün bedelini ödeyerek giderebiliriz. Utanabiliyorsak eğer!

5.

İnsanın şeyleşmesi başlı başına bir çirkinlik değil mi?

6.

Yalnızca kendimiz için değil, birbirimiz için değerli ve önemli olduğumuz zaman hayat değer ve anlam kazanır. Bu en yıpratıcı siyasal çekişmeler için de geçerlidir.

7.

Yerinde yeller esecek

Yellerin yerinde senin izlerin

Pastırma yazları, ilk karlar, kiraz çiçekleri. Sarı saplı başaklar ile

Hep yeniden bir güze mahzun girecek

Ben kaldıkça

Yellerin yerinde senin izlerin kalacak hep

Çocukların şaşkınlığında dilsiz ağızsız kalacaksın

8.

Kötüsü olmayanın iyisi olmaz. Bu anlamda ve bir ölçüde kötü iyidir.

9.

Adalet bir hayat kadınının ismi olmamalıdır. Bunun vebali hukuk fakültelerinin boynunadır.

10.

Kırmızı, mavi, sarı... Üç ana renk. Eşitlik, Özgürlük, Güvenlik... Üç temel gereksinim. Akına ya da karasına doğru sonsuz bir karışım bizim bakışımızı renklendirir. Yaşamımızı aydınlatır ya da karartır.

11.

Yazacaklarını başkaları yazamayacaksa, sen onların yazabileceğini yazmakla uğraşma. Yani, yazdıkların başkalarının yaz(a)-mayacağı şeyler olsun.

12.

Gerçek neden üzerine herkes bir şeyler söyleyebilir. Ama sözde nedenler bir ölçüde gerçektir.

13.

Merak edenler, merak edenler ve inananlar, idare edenler, idare edenler ve inananlar ile idare eden avantacılar... İşte bir üniversitenin “akademik personeli”!

14.

Bu bizim hayatımız.

15.

Kızılcık şerbeti...

16.

Emekli modunda entelektüel... Bu da kalan yıllara yalan, emekçi modundan sonra! Oysa hep ola'sı; özgür, dingin, kendini veren, tadına varan, dışa vuran, bu yüzden hep eyleyen, içi dışıyla devinen Kişi'dir.

17.

Hayatın değerini bilmek... Gerçek başarı budur!

18.

Öbeklenip göbeklenenlerle ve öbeklenip köpeklenenlerin; köpeklenip göbeklenenlerle ve göbeklenip köpeklenenlerin birbirlerini üstün bir başarı ile kullanma yeteneği karşısında tarih tüm gücünü ve cesaretini yitiriyor.

19.

Cellat işini yaparken biz canımızdan oluruz. İşlerini yaparken insanlar hayat güzelleşebilir de! Adalet yerini bulur, acılar diner, karınlar doyar, kurt kuş rahat eder. İşimizi yaparken iyi bir düzeni işletmeli.

20.

Bir çocuk doğar eskilerin içine

Yaşlanırız

Bayram seyran derken

Eskiler yenilenir

Yaşlılar yolu seyreder pencerede

Bahçede

Çocuklar oynar

Eskilerin içinde

Sürer mi böyle?

Yenisi olmazmış eskisi olmayanın

Doğru da

Eskisi olur mu yenisi olmayanın?

Aynı güneş

Aynı toprak

Ellerimiz aynı

Eskimeyen

Çocukla sevincimiz aynı

21.

Sonsuzluğu yaşadığımız, andır. Anın bilişimizde sonsuzca bölünmesidir sonsuzluk.

22.

Güvenlik varlığımızın koşulu, ama özgürlük anlamıdır.

23.

Bu denli araçsallık içerisinde anlamsız kalmak... Bu tanrılıktır.

24.

Düşündüşlem

Çevrilen yapraklarında bir kitabın

Ya da düşen yapraklarında bir ağacın

Boş bir kağıdın sabırla beklediği

Bir kadın gibi

Düşündüşlem

25.

Üç gülüme: Pınar’a, Ertan’a ve Aliş’e

Sonsuzluğa vur anı

Dökülür toz tanesi gibi hiçliğe

Yüreğinde ne varsa seni ezen

Sonsuzluğa vur anı

Anılaşırken büyür sonsuzca

Seni ısıtan ne varsa yüreğinde

Dökülür yeryüzüne yıldızlar gibi ışıl ışıl

Sonsuzluğa vur yeter ki

Sevgini

26.

Ayakların kaybedecek bir şeyinin olmadığı yere basmalı. İşte o zaman büyür içinde sevgin ve adaletin. Marks işçilere söylemişti. İşçi olmaktı onun için o sağlam yer. İşçi olmak ve işçi kalmak!

27.

Can eskir mi? Gönül kocar kiminde genç yaşlı demeden. Kiminde genç kalır da geç yaşında, bedenini maskara eder. Can durur cam gibi ilk soluktan son soluğa ... “Canlar ölesi değil” Yunus’ca!

28.

Hep doğru olduğuna inandığım şeyi söyledim, yaptım. Oysa, gerçekten doğru oldukları hakkında kim bir şey söyleyebilir!

29.

Seyreltik bir yaşam bir yerden sonra... Neden mi? Binbir nedeni var!

30.

“Gefühl ist Alles (Duygu herşeydir)” diyor Goethe. Ama her şey!

31.

Kişilik kamusaldır. Daha çok özgürlüğün taşıyıcısı olarak kamusaldır.

32.

Özgürlüğe cesaretin de korku gibi bulaşması gerekiyor.

33.

Adalet ve Hakikat meslek olabilir mi? Geçim için adaletin, gerçeğin, iyinin, güzelin hizmetine girdiğimizde bizim için önemli olan hangisidir? Bunlar bizim karnımızı doyurmadığında hâlâ orada olacak mıyız? Bu yüzden bu değerleri paralı hizmetçilerine ya da onların deyimiyle, meslek erbabına tutsak edemeyiz.

34.

Bilgi bulur. Etikle estetik beğenmez.

35.

İyiler mutlaka kazanır gibi laflar ediyorlar. İyi kendisinden başka bir şey olmak istemez ki.

36.

Lezzetli ve yarayan bir yemek ve içmek gibi, okuyup yazmalı, düşünmeli.

37.

Dış yapıların baskısıyla korumanın ve sürdürmenin uzun erimde olanaksız olduğunu söylemeliyim. Bu baskılarla ya da bunlara rağmen içerisi öylesine çürür ki, korunacak ve sürdürülecek pek bir şey kalmaz. Her şey kendi yapısıyla gelişmeli ve sürmelidir.

38.

En önemlisi, sözleri söylemeyi hak etmelidir.

39.

X’i düşünen köprüyü havaya uçuruyor. Y’yi düşünen uçağı kaçırıyor. Z’yi düşünen canlı bomba oluyor vb. X, Y ve Z düşüncelerini kesinlikle

yasaklamalı. Bu kez A, B, C'yi düşünenler bu şeyleri yapıyor. Bu şeyleri yapanlar hep bir şeyleri düşünüyor. Şu halde, Düşünmeyi yasaklamalı!

40.

Doğa artniyetlidir. Bu yüzden doğal olamayız.

41.

Alman Meslektaşım Brugger işkencenin yasal olabileceği koşullar üzerine epeyce kafa yormuş. Yormuş, yorumlamış, kendi ülkesinin ve Avrupa'nın hukukuna göre belirli koşullarda nasıl hukuka uygun olacağını göstermiş. Bütün bu gayret işkence yapan devlet memurunun birkaç yıllığına mahpus damına girmemesi için! Hayatları, şehirleri, maddi, manevi değerleri kurtarmak için işkence yapmayı ahlaki bir görev sayanlar bunun karşılığında birkaç yılcık hapis yatmaktan ama birtakım hukuk kurnazlığıyla sıyırtmak istiyorlar. Hangi koşulda olursa olsun işkenceyi yasal kılmakla insanlığa getirecekleri yıkım karşısında birkaç yılını kurtarıyor olmak doğrusu nasıl bir ahlaki duruştur! İşkence yapmayı somut bir durumda ahlaken zorunlu gören devlet memuru bu eyleminin cezasız bırakılmamasının da ahlaken zorunlu olduğunu düşünebilmelidir. Güya insanlık uğruna haklı görülen durumlarda işkenceye cevaz vermekle yaratılan tehlikenin, işkence yapmakla savuşturulacak tehlike karşısında taşıdığı azameti görmezlikten gelemeyiz.

42.

Hepsi doğru, ama aynı anda değil.

43.

Flu(x)us – II'de "İstisnası yoksa kendisi de yok" demiştim. Bunun ama kendi hükmünce var olabilmesi için yine bir istisnasının olması gerekiyor. Örneğin "İnsan Onuru"na dokunulamazlığın istisnasızlığı böyle bir istisnadır.

44.

Plan, proje ve tüm öngörü... İnsanlık uygarlığa sayılan bu etkinliklerinin içerisinde bireyini köleye dönüştürüyor. Özgürlük kör bir güvenliğe evriliyor. Eşyayı baş döndüren bir hızla değiştiriyoruz. Biz bu sırada

kaybediyoruz. Neleri kaybettiğimizi kavramak ve anımsamaktan da uzaklaşıyoruz. Bize neler oluyor?

45.

Oğullarım, sizi içerisine doğduğunuz koşullara teslim etmekten başka bir şey elimden gelmiyor. Tek avuntum, kendi aklınızla onlardan yararlanabilecek, onlara karşı koyabilecek gücü kendinizde bulabileceğinizdir. Kendi aklınız bir simyacı gibi karanlığı aydınlığa dönüştürme tılsımına sahiptir. Yalnız bir koşulla: onu kullanma cesaretini (sapere aude) gösterebilmelisiniz. Görüyorsunuz ki, düşünmek ve ona bağlı her şey cesaret işidir!

46.

İşlevler ve makineler... Özgürlük nerede!

47.

Her şey kendi eğiliminde akıp gidiyor. Biz karıştıkça yeni eğilimlerde akmayı sürdürüyor. Eğilimin eşyaya verdiği güç ile bir çocuk gibi oynuyoruz. Kendi eğilimlerimiz de bu oyuna dahil. Bu oyun tüm eğilimlerin ve bizim hevesimizin bittiği yerde sona erecek.

48.

Anımsamakla tutunuyoruz yaşama

Dalından yaprak unutmakla düşüyor

Unutmakla kuruyor ağaç

Anımsamamakla bulanıyor gözümün önü

Anılarla ölebilmeli.

49.

Var olmamak olanaksızdı.

50.

Haklı ve kusurlu olunduğunu yüze vurmak ilişkiyi düzeltmiyor. Her iki durumun bilgisini her biri için söylenmeden bilinebilecek bir kıvama getirmeli.

51.

Herkesin vicdanı rahat!

52.

Severek yaşadın mı?

53.

Karşılıksız yalnızca sevebilirsin. Ve karşılıksız sevebilirsen eğer, yaşamın kendisi ya da kendi kendin olursun. Bu da bir karşılık, ama bu sevginin zaten kendisi olduğu bir karşılık.

54.

Bağımlılık önceleri zorunluluk, sonraları alışkanlık... Bunun çaresi zorunluluğa önceleri özgürlükle karşı durarak, sonraları özgür kalabilmektir.

55.

Acıyı duymazsak, sonradan çok acı veriyor.

56.

Tin / Ten

57.

Umudun ekmeği eylem.

58.

Hiç bir şey dünyanın sonu değil! Bu onun yuvarlak olduğunun kanıtıdır.

59.

Kural ustalığı ustalığın kuralı değildir.

60.

Filozoflar toptancılık yaptıklarını düşünen perakendecilerdir.

61.

İletişimi kesen her şey şiddettir.

62.

Bir şeyi niçin istiyor olmakla, o şeyi isteyebilmek (izin ve yetke olarak) birbirleriyle ilişkilendirilecek şeyler değildir. Ancak ilki üzerine çalışmak ikincisini aydınlatır.

63.

Sonsuza yakın sorular. Durduğumuz yer.

64.

Zorunlu yanlışlar... Makasçının trenleri...

65.

Sorular kadar elbette yanıtları da önemlidir. Onları küçümsemiyorum. Ancak soramadan aldığımız yanıtların ne denli yaralayıcı, küçümseyici olduğunu yeterince duyumsayabiliriz.

66.

Eskilerinkiyle bir ömür geçti. Kalan aptallara bahşedilmiş bir zaman. Belki akıllanırlar diye... Belli ki, boşuna!

67.

Nefret, bencillik, kibir – Sevgi, özgecillik, tevazu: İlki yüklenmesi kolay, taşıması zor. İkincisi yüklenmesi zor, taşıması kolay. Ya da ilkini sen taşırsın, ikincisi seni taşır. İlkinde sen o, ikincisinde o sen olursun. Sonunda ölürsün de, yaşadığın ikincisinde yük olmaz insanlara, temiz bırakırsın yerini...

68.

Kıskançlık, kibir, öfke, nefret, öç kendilerini adalet gibi gösterebilir. Tembellik kendisini bilgelik ve ölçülülük gibi gösterebilir. Açgözlülük ve

şehvet kendilerini cesaret gibi gösterebilir. Sevgiye vurulduğunda bu sahtelik aşikar olur. Erdemlerin denek taşı sevgidir. İçinde sevgi varsa ona inanç ve umut vardır. Bu yüzden gerçektir.

69.

Sütunlar hala duruyor... Yorulmuyor!

70.

Sen de ona

Yitiksin

Sen de ona

Dokun

71.

Durmaz zaman

Sen dur

Sonsuza

72.

İste

73.

Sinemaya giderdi. Kedi beslerdi. Eski çağların dilindendi. Belki gelecek çağların, kim bilir?

74.

Bekleme

75.

Duygular, düşünceler kendilerini duyumsatıp, düşündürtüyorlar. Coşku ve gerçeğe doğru... Biz onların kabı ve köprüsüyüz iyisiyle, kötüsüyle... Onları var kılmak istenci bizi mümkün ve biricik kılan şey.

76.

Düşünceler içerikçe, duygular canlıca sonsuz.

77.

Eşlerin birbirlerini bulması ile, çocukların kendilerini dünyaya getirecek olanları bulup çiftleştirmesi ayrı şeylerdir. İlki rastlantı, ikincisi zorunluluktur. Kadın ve erkek ikincisinde birbirini daha çok anlayabilir ve bağışlayabilir. Ve belki, daha çok sevebilir.

78.

Hep olağanüstüydü hayat!

-Neye göre?

-Vardı!

79.

Aynalar gerek sana

Gözlerimi sevmedin

Aynalar kör

Gözlerim aynaydı oysa

80.

İnatla, hevesle yinelemek, ortaya koymak, dokunmak, tatmak, koklamak, seyretmek, devinmek... Sevinmek. Üzünçlerin, acıların üstesinden gelerek, yok olduğunu da görerek kendinin ve bağlandıklarının, sevinmek yine de...

81.

Pınar’a yeniden

Ben varken boşuna değil hiçbir şey

Sen varken boşuna değil hayatım

Yokken ben ve sen boşuna değil var olduğumuz

Bu su hep akacak çünkü görmüştük

Dağ bayır çiçek açacak hep çünkü görmüştük

Boşuna olmayacak hiç bir şey bizden sonra

Sevmiştik çünkü

82.

Avrupa görmüş dendiğinde o kişiye itibarımız kendiliğinden artardı. Bazılarının hal ve tavrını ise anlamakta güçlük çekerdik. Bu ne biçim bir Avrupa görmüşlüktü! Oysa bu deyimde Avrupa'yı görenler değil, Avrupa'nın gördükleri de bulunmaktaydı. Güngörmüşler için de aynı belirsizlik vardır. Günlerin gördükleri de güngörmüşlerdir.

83.

İncir çekirdeğini doldurmayacak şeyler hayatımızı dolduruyor. Eğlenceli, hoş olanlarına bir şey demem. Bazılarının ama maliyeti çok yüksek. Gözlerimize kaçan kum taneleri gibi, doldukça körleştirip, acı veriyorlar. Bunlardan uzak durmalı.

84.

Zulmün yaşamımıza bir anlam katamadığını görürüz. Anlam başkaldırıdadır.

85.

Sayıların tiranlığında

Ne ettiysek

Nicelle nitelendik

Ölümden doğuma yalnız

Özgürdük

86.

Düşünceler anılarla yoğrularak insani sıcaklığına bürünür.

87.

Canın hayvanı insanı olmaz. Acımak da öyledir. Can acır.

88.

Hayat bir oyalancak mıdır çoğu zaman? Ama neyi beklerken, nereye doğru? Yoksa hiçbir şeyin arasında olmayan, süresince oyalanmadığımız, yalnızca kendisi olan, var olan ve yok olmayan bir sonsuzluk mudur? Evet hayat bir oyuncak değil. Hiçbir tanrının oyuncağı değil.

89.

Kendimizi önemli hissetmemizi sağlayan işlerimiz var... İnsanın kendi gözünde bir öneminin ve değerinin bulunmasının bir anlamı varsa, bunun nedeni gözünün aslında başkalarının gözü olmasıdır. Kendi gözümüz bize dünyayı olduğu gibi gösterir, olması gerektiği gibi değil. Onunla bakabilmek çok zor. Bizi korkutur.

90.

Ben denilen şeyin ne denli karmaşık ve bileşik olduğunu gördükçe, “insan hakları”nın neyi koruduğunu hep yeniden düşünmek gerekiyor.

91.

Bileşimler başka bileşimlerin ögeleri olarak sonsuza doğru yol alıyorlar. Toplumsal ilişkilerde bileşimler tasarlayarak yeni bileşimlerin oluşacağı ilişkilere alan açıyoruz. Kural koymanın tüm mantığı budur.

92.

Bir sorunun içerisini doldurmadan yanıtlamaya kalkmamalı. Her sorunun, sonunda doğduğu bir sancısı vardır. Belki, ilk önce bu soru niye soruluyor diye sormalıdır.

93.

Bir maymuncuk mu, yoksa tüm anahtarları mı istersin?

94.

Oğlum Ertan (dörtbuçuk yaşında) bana bu sabah ilk defa bir rüyasını anlattı: Büyük bir çukurun kenarında annesine beni kurtar diye bağırıyormuş... Benim ruhum da aynı feryadı ediyor!

95.

Kitapçı dükkanındaki kedi aslında fareyi düşünür. Fare de kediyi. Kitabın içindekini düşünmek tanrısal bir iştir.

96.

Yalnızca tanrısal vardır. Bir serabın varlığı gibi...

97.

Biliyoruz ki, özgürlük haklarımız bizi devlete karşı koruyor. Ama devlet bizi tehlikeden korumak için özgürlüğümüzden vazgeçmemizi istiyorsa, iki ateş arasında kalmışız demektir. Buna rıza göstermekle preslendiğimiz aynı andır. Oysa karşı çıkmakla, korunmak istendiğimiz tehlikeyi onurluca kavrayıp bağlayabiliriz. Devlet de bu sırada epeyce işe yarar.

98.

Korkunun maliyeti özgürlük... Korkmamayı başarmalıyız.

99.

Aşağılamak için aşağılanabilmek gerekir.

100.

Kuralsız kurtulmak olanaksız. Şu halde kurtulmanın kuralı üzerine tartışmalı. Bu kendini kurtarmaktan başka bir şeydir. Bu sonuncusu güdüsel ve kuralsızdır.

101.

Bir ülkede yargı ve yasalar bozuk sokak lambaları gibi olmamalıdır.

102.

Herkes her yerde herkes değildir. Ancak bunun kararını herkes kendi başına veremez.

103.

Hukukçuluk kimi zaman hadımağasılığı gibidir.

104.

Bilgelik, sonunda isteyeceğimiz şeyi, başında isteyebilmektir. Bu devletler için de geçerlidir. Atatürk'ün izlediği ve insanlığın nihai değerlerinin gerçekleştirilmesine, korunmasına dayalı devlet ve hukuk felsefesi sonunda gücümüz kaldığında isteyebileceğimiz şeyi Cumhuriyetin kuruluşuyla devlet ve hukuk politikası olarak bize sunmaktadır. Bu bilgeliği hamaset nutuklarıyla, basit çıkar hesaplarıyla işitilmez hale getirmeyelim. Bu yüzden hiçbir özgürlüğün, hiçbir halde özüne dokundurmayalım, hiçbir insanın hiçbir halde kişi olmaktan çıkarılmasına izin vermeyelim.

105.

Yüz akı

Yüz karası

Yüzün ardı arkası...

106.

En yalın soruyu sormalı, en yalın sözü söylemeli... Buna cesaret edebildiğimizde en karmaşık olanın ne denli yalın olduğunu görürüz.

107.

Yaşam doğada eğilim, bizde yönelim... Eğilimlerin devinimine ancak kitlesel yönelimlerle etki edebiliyoruz. Kaderimiz ve özgürlüğümüz bu ilişkide beliriyor.

108.

Özgürlük ve gönenci kendisi için isteyenlerle, herkesle birlikte isteyenlerin hukuku ve devleti elbette farklı olacaktır.

109.

Kendine bir bak!

110.

Gülünç olmak soytarının işi... Bizi yaralayan onun göğsünü kabartır! Ama soytarıya da gülünür yeterince gülünç değilse.

111.

Eğrinin geçtiği noktalar sayılamaz. Ama doğru için iki nokta yeter. Sonsuz doğru ise bir noktadan geçer. Bir nokta tanrı için, iki nokta benim için, sayısız nokta şeytana!

112.

Kırgın ya da kızgın iseniz söyleyin kırmadan. Yanıldığını, yanlış olanı doğrudan aynı biçimde. Tüm bunlar, bağışlayamıyor, unutamıyorsanız ve bir yararı olacaksa elbet! Övgünüzü cömertçe sunun her zaman iyi şeyler için.

113.

Bağışlamamak alışkanlığı, bağışlanmayacak bir şeyleri ve birilerini hep bulmak saplantısına götürüyor. Bağışlamak, bir yanlışı ya da bir haksızlığı onaylamak, desteklemek değildir. İnsan-lar bağışlanır. İnsanlar hoşgörülür. Bunu başarabilmek için insanda bir şeyi bilmek, bulmak gerekir.

114.

Bağışlamak bağışlamamak değildir.

115.

Prensipler cam gibidir. Onları katı tutmak katildir.

116.

Prensipler cam gibidir. Hayatı olduğu gibi gösterirler. Yalnız temiz ve düz olmalılar.

117.

Düşünce özgürlük ister / Özgürlük düşünce...

118.

Yanlışlanabilir yaşamak... Doğrusu bu. Kendimize doğruladığımız bir yaşamla, başkasına yanlışlanabilir olmalıyız.

119.

Devlet kendini değil, bizi saydamlaştırıyor. Biz de saydamlaştırıyoruz kendimizi ve bunu huşû içerisinde yapıyoruz. Yeni totalitarizm!

120.

Bazı kavramların içerisi doldurulduğunda insanlık son bulur.

121.

Değer mi, yoksa keyif mi vermeli? Her ikisini de...

122.

Olmadık sözcükleri bir araya getirerek onlara zulmetmemeli.

123.

“Weh dem, der keine Heimat hat” (vatansızın vay haline) diyor kargaların çığlıklarıya (Die Kraehen schreien) bir karakışta (Bald wird es schnein) Nietzsche “Vereinsamt” (Yalnızlaşmış) adını verdiği şiirinde. Hepimiz vatansızlaştık...

FLU(X)US -IV Bir Denizin Kıyısından Bir Avuç Çakıl Taşı

1.

Boşalmış bir kap gibi günler, yıllar ve hayat... Bir şey diri tutmalı, dolu tutmalı! Hep onunla dolmalı düşlerimiz, düşüncelerimiz. Geriye baktığımda kalan, hep şimdi olan, şimdi olup da hep dolduran bir şey olmalı... Yoksa boş!

2.

Bunca kitap karşısında açlıktan ölmüş kararsız eşek durumuna düşmemeli.

3.

Her yerde kırtasiyeci var. Kitapçıdan çok kırtasiyeci! Okumadan ne yazar bu insanlar?

4.

Abartısız yaşayamayız. Tevazu bile bir abartı değil midir sanki... Yalnızca hüzün abartılamaz. Bu yüzden ilişkilerimizde ondan kaçınırız. Hüzün yalnızlığımızın katıksız ekmeğidir.

5.

(K)abartı...

6.

Aydınlık ve temiz

7.

Bardağın boş kısmını görmeyen doldurmayı düşünemez. Dolu kısmını görmeyi yüceltmek bir aptallaştırma yöntemidir.

8.

Toplukonut... Ne biçim bir söz! Toplu mezar gibi! Burulmadı mı, kararmadı mı hala yüreğin? Hangi sevinç ezdirmiyor seni?

9.

Sözlerin etkisi üzerine de düşünmeli.

10.

Hukuku sözlerin daha çok etkisi ilgilendiriyor.

11.

Bugün hiçbir şeyi küçüklüğünden dolayı önemsiz sayamayacağımız bir konumda bulunuyoruz. Bunca insanın davranışında, ya da bir insanın yaşam boyu kendi davranışlarında yinelenen küçücük şeylerin zamanı geldiğinde altından kalkamayacağımız ağırlıklara dönüştüğünü çarpıcı örnekleriyle biliyoruz. Ama bunları körükörüne bir önleme hastalığına da sürüklenmemeliyiz. Her iki durumun ilacı, biriktikçe daha çok özgürlük, gönenç ve onur getireceğini düşündüğümüz davranışları tasarlayıp, onların daha çok sayıda insan tarafından yinelenmesini sağlamaya çalışmaktır.

12.

Süreç içi erek – erek için süreç...

13.

Öfkeni beklet. Sorulmasından onur duyacağın bir öfke değilse, utancın olmadan unut gitsin.

14.

Biçime kalır tüm söz. Başlarken, yolda, tükenince... Öz dediğimiz hiçlik biçimle seyrüsefer eyler bilincimizde, yüreğimizde...

15.

Özgür olmak eşit olmamak gibi gelir kimilerine. Eşit olmamak oysa özgür olmamak değil midir?

16.

Geçiciliği katlanılır ve görülmez kılan şey ilişkidir. İlişki bizi ölümsüzleştirir ve zamanı durdurur. Geçiciliğin gözünün içine bakan çıldırır.

17.

Büyük çark yavaş döner. Boşuna işlemiyorsa doğru olan budur.

18.

Yasaklamakla bazen yalnızca kendimizi durdururuz. Deve kuşunun başını kuma sokması gibidir kimi zaman yasaklamak. Yasak yasaklamanın yasasına uygun olmalı.

19.

Aşkın çekimiyle kadın erkeğe, erkek kadına dönüşerek güzelleşir. Bu ateşin sönmeye yüz tutmasıyla her iki cins yeniden kendi yalnızlığına ve kendi çirkinliğine dönmeye başlar. Tüm güzellik aşk iledir.

20.

İstediğin şey yeterince saf mı?

21.

Başkaldırmak başını bir güneşe doğru kaldırmaktır.

22.

Geriye bakıp da, bir an yeniden orada olmak istediğim yer yok gibidir. Böyle bir bağlılığı pek çok kimseye, pek çok yere pek hissetmiyorum. Pek azına karşı böyle bir meylim var. Onları gerçekten seviyor olmalıyım. Bu adacıkların dışında yaşam karanlık, umutsuz, fırtınalı bir okyanus. Uykudaki düşlerim de özlem ve güzelliklerin düşü değil.Yalnız gündüz düşlerim farklı. Orada hep bir şeye inandım: Yaşam başka türlü de olabilirdi. Aslında bu yüzden hep gelecekte böylesine düşlediğim bir yerde olmayı istedim. Geleceğin asla gelmeyeceğini biliyordum. Anda yaşıyorduk. Talihlilerimiz anı sonsuza bölerek sonsuzluğu yaşabiliyordu. Bu cinnet ve dehanın birlikte başarabileceği bir şeydi. Vasatın yüzeyi böylesine bir derinliği kimseye göstermez. Bizim için bu yüzden en içten bağlandığımız birkaç adacık çok bile... Gönüllü yoksulluğumuz!

23.

Koşullar duygularını yaratıyor. Öyleyse koşulları yaratmak görevini ve sorumluluğunu taşıyoruz.

24.

Hurdalık – Kesişmeyen anlamların yığınağı...

25.

Yeni kibirlidir. Hurdalık da!

26.

Yeninin kibri hurdalığın kibri karşısında kaygıya dönüşür.

27.

Yeni, sıfır anlama değdiğinde hiçliğin çekirdeğini parçalar. Hiçlik hurdalıktır.

28.

Her yeni içimizde bir hurdadır. Bu yüzden bir içimiz olmalı. İçimizde durmalı, içimizden bakmalıyız.

29.

Birbirimizin içinde işimize uygun bir hurda ararız.

30.

İçi olmayanın hiçi olmaz. Hiçi olmayanın düşü olmaz. İçimizi yok ederek düşsüz bırakıyorlar.

31.

Bir düşüncenin yeniden düşünülüyor olması, koşullarının yeniden yaşanıyor olması demektir.

32.

Yalnız öleceksin.Yaşamak can cana, işte bunun için güzel!

33.

İçeriden bakmak içtenlikle bakmaktır.

34.

Birbirimizi daha nitelikli, daha içten seveceğiz.

35.

Hak etmediğini alıp vermek... Bununla insanlık yok olur. Suum cuique!

36.

Karım içerde gazete okuyor

Oğullarım - torunum yaşta ikisi de - kumda oynuyor

Ben ılık güneşini yudumluyorum

Uzayan gölgeleriyle

Ömrümün

Uydudan Radio Swiss Jazz Ella Fitzgerald'ı çalıyor

İçimde hüzün

Mutluyum

37.

Kapsayamadığımız bizi kapsar. Bilinç bir kapsamadır.

38.

Olmasa da olur şeyler uğruna hayatı heder etmemeli. Hayatı bulmalı ve sürmeli.

39.

Can gittikçe tadlanıyor.

40.

Yargıçları rahat uyuyan bir ülke uykusuz bir ülkedir.

41.

Kendi önümde gidiyorum ardımdan kimse gelmesin diye.

42.

Kaygı pişmanlığı önler.

43.

Yeniden yaşamayı istemek geçmişin o denli geride kalmadığını gösterir. İsteyen için aynı şeyi söylemek her zaman olanaklı değil.

44.

Aslında yalnızca birbirimize dayanarak ortaya çıkan güce inanıyoruz. Gündelik yaşamımızda bu güç türlü figürleriyle çocuksu bir güvenci duyumsamamızı sağlıyor. Onun bu etkisinin bizim her birimizin düşüncelerine ve eylemine ne denli bağlı olduğunu da biliyoruz. İnsanlığın tüm trajedileri işte böyle birbirimize koyunlar gibi sokulurken yarattığımız yalanlardan ve yanlışlardan doğuyor. Bu dayanışma ve güvenç insana saygınlık getiren bir anlam örgüsüne dayalı bir hukuk düşüncesi ve düzeni içerisinde yaşanmalı.

45.

Olacakları değil, olasılıkları önceden bilebiliriz.

46.

İçimizle dışımız arasındaki doğal uyumluluğun insani çevre ortamında da yasalarını keşfetmek ya da kurmak...

47.

Özgürlük dayatma oluyor, dayanışma değilse...

48.

İki çocuğun babasıyım. Olabildiğim en önemli şey! Aslında olunabilecek en önemli şey!

49.

Az ye, çok yaşa... Bir gazete haberi. Bildiğimiz, ama okuyunca inandığımız sözlerden...

50.

Bir konuda hiç konuşulmuyor ya da pek çok konuşuluyor ise orada önemli bir sorun var demektir. İlkinde konuşmaya başlayarak, ikincisinde eyleme geçerek sorunu çözmeye doğru gidilebilir.

51.

Yaşlılık hep bir sırdır. Yaşlılar için bile gençlik tapınağında... Çocuk tanrı.

52.

Bizim verdiğimiz önemi ve değeri onlar kendilerine vermez. Başkalarına verdiklerinden daha fazlasını alıkoymazlar. Bunun için de değerlidirler.

53.

Yiyeceğini toprağa körleyip unutan köpeklere döndük.

54.

Kimi zaman, ülkemin şehirleri ve hemşehrileri arasında katmerli bir kardeşliğin kurulmasının ne denli anlamlı olacağını düşünürüm. Çocuklarımızı yurt savunmasına ölüme gönderdiğimiz o yerlere biz köy, kent demeden kendimiz gitsek... Hanelerin kapısını çalarak, içindekileri yerden selamlasak Nâzım'ın felsefesiyle. Onlara birer Tanrı misafiri olsak... Onlara umut olsak bizi düşündüklerinde... Şehirlerin varoşlarında, izbelerinde umutsuzluğun karanlığında boğulanların çaresi olsak kurbanları olmadan önce... Ulpian'a göre adaletin bir tanımı da honeste vivere-şerefli yaşamaktır! Biz daha ilerisini söylesek: Kardeşçesine yaşasak!

55.

İyi bir insana kötülük, kötü bir insana iyilik yapmak istiyorsanız onu rektör, siyasi parti genel başkanı, milletvekili vs. yapın. Elinde hesabı sorulamayacak yetkiler bulunsun. Ama insanlara iyilik yapmak istiyorsanız bu ülkede yasaları değiştirin. Öyle değiştirin ki, kimse haksız yere eza, cefa görmesin.

56.

Bu ülkede her erkek bir Atatürk olabildiğinde karısının sevgilisi, çocuğunun babasıdır.

57.

Neye göre bakacağını bilirsen görürsün. Görürsen neye göre bakacağını bilirsin.

58.

Sıradan taşlar ancak ıslanınca ışıldar. Bu kimi zaman gözyaşıyladır.

59.

Hiçe saymış... Benimi, senin, onun, kendisinin benini bir boşluğa düşürmüş altı üstü olmayan, ışıksız... Ol'sun!

60.

- Ne isterdin?

- Daha hızlı okumak, daha hızlı düşünmek, daha çok yazmak, bunların en hızlısını başarmak! - Aptal mısın?

61.

Bilse, söylemez. Bilse yapmaz. İstemiyorsa bilmeyi ya da biliyor ama yapıyorsa, söylüyorsa, işte elinde değil. Derinden kısıtlı. Sen bil, sen elini uzat. Sen de bilmiyorsun, biliyorsan senin de elinde değil, öyle mi?

62.

Özgürleşmek... İnsanlığın en kapsamlı, en anlamlı tasarımı!

63.

Doğru yolda doğru iş kanısı, yanılsak da, bizi korur. Bu kanıyı taşımanın tek koşulu bunun kaygısını taşımaktır.

64.

Yazdıklarıma bir şey demiyorlar. Ama yayımlıyorlar.

65.

Olmak bitti, ölmek kaldı. – Akan zaman

66.

Ölmek bitti, olmak kaldı. – Duran zaman

67.

İnsanın gerçek değeri, hiçbir işe yaramadığında, kendisine duyabildiğimiz saygının nedeninden kaynaklanır.

68.

Açlıkla tokluk arasında

Yazgımız

Birine sabır ötekine şükür

Arada hür

Aç gözünü

Açgözlülük

Doymaz da bir türlü

Öldürür

69.

Soğuk taşlı sahanlıklar durur öyle

Kışın buz gibi

Yazın ıssız

Serin ve loş koridorlardan

En dipte

Hep o pencereden

Çağırır gün ışığı

Sabunlaşıp gideriz sokak kapılarından

Şehirler boşalır sessizce

Kalan

Kemiklerimiz gibi

Kenarlarda

Tökezlediğimiz kaldırımlar durur

Düşmeden önce yüzüstü

Geride bir gökyüzü

Bilmek ve anımsamak istemediğimiz

Durur öyle

70.

Öyle bastırmışım ki korkumu, duyamaz olmuşum. Ama hiçbir şeyi duyamaz olmuşum.

71.

Yalnızlık öpüşü...

72.

Öyle kavramlarımız vardır ki, açıklamaya çabaladıkça sözlerimiz daha çok banalleşir. Onları yalnızca duygularımızla bilebiliriz. Ancak sanatla söylenebilen sözlerle onların gizemli derinliklerine inebiliriz.

73.

Geçmişte düşlediğimiz, hala düşleyebileceğimiz ya da başkalarının düşlediği bir yaşantının içerisinde henüz yaşamadığımız ya da hiç yaşamayacağımız bir yaşantıyı özlemle düşünmek... Düş içinde düş görmek... Düşlerini yaşıyoruz. Düşlerimizi yaşıyorlar. Düşlerimizi yaşıyoruz. Korku için de geçerli bu. Hayat bir çaprazlamadır çoğun.

74.

Söylemek – Söylememek / İkisi de ürkütür beni

75.

Taş neye değer fırlayınca

Hayat neye değer

Dokunur

Yaşayınca

Değeri ne

Ya senin

Uğruna yaşadığın

Senin uğruna...

Taş attığına değdi mi

Hayat yaşadığına

Hayat sana değdi mi

Ölmek sana...

76.

Sözleri saklı tutmak... Bu çok ciddi bir iş.

77.

Tüm sevinçler birer avuntu, bir an unutmak... Sevinmeyi bilmeli!

78.

Her şey biraz kendisidir.

79.

İşaret

80.

Ona kimsenin veremeyeceği ve kendisinden alamayacağı şeyleri ver.

81.

İçinde bir idil hep var.

82.

Hiçbir şey yüreğini çürütememeli!

83.

Çok istediğin, bu yüzden başkalarına gıpta ettiğin, onları kıskandığın şeyleri bir an elde ettiğini düşün. İşte ondan sonra yapacağın şeyleri yap şimdi. Zorunda olduğun şeylerden sonra hep yapmak istediğin şeyler vardır. Onları düşün. Onları yap şimdi.

84.

Yanlış hevesler...

85.

Bilgiçlik için değil...

86.

Ne şehvet, ne savaş, ne tanrı... Bizi başka bir şey doyurmalı.

87.

Söz vardı. Söz kaldı.

88.

Diyelim ki, bilinebilecek her şeyi bildik. Hani, hiç, ama hiçbir şey kalmadı bilinmeyen. Tüm eylemleri de eyledik, tüm durumlarda olduk, bulunduk... Sonrası ne? Öyleyse, sorun her şeyi bilmek, eylemek, olmak değil. Bunları olabildiğince tüketmek de değil. Hayret ve merakla sürüklenmek dışında anlamlı ve haklı diyebileceğim tek amacımız olabilir: Tüm bunlarla acılarımızı azaltıp, sevinçlerimizi çoğaltmaya çalışmak. Tüm evrenin, tüm varoluşumuzun bilincimizde daha çok sevince dönüşeceği

kişisel bir bilgi, eylem ve oluş durumuna yönelmeyi, gereken her şeyi bilmek, eylemek ve olmak diye anlayabilirim.

89.

İlk gördüğüm, son söylediğin...

90.

Keşfedilmek keşfedene de onur vermeli. Bu yüzden gizli kalmalı. Orta malı bir siyasetçi ile, yalnızca anlayanın değer verdiği bir yaratıcının tanınması arasındaki ayrıma dikkat etmeli.

91.

Ün bozar.

92.

Hep yaşamak, var olmak istiyorsan, inan buna. Ölmeyeceğine inan. Ölüm diye bir şeyin olmadığına inan. Asla ölmemenin sevinçlerinin kanatlarında olduğunu bil. Ayrılıp gidene sevinçlerinle sonsuzca eşlik edebileceğini bil. Sevinçlerinle sonsuza uçarsın. Ölümü olmayan hayat ya sonsuz bir sevinçle cennet, ya da sonsuz bir sıkıntı ile bir cehennem değil mi? Hangisini ne kertede yaşayacağına sen karar verirsin. Her an sevinci görmeye çalış. Tek sonsuzluk odur. Gerçek tanrı odur. Ölmeyeceksen, sevinçlerinle, sevdiklerinle var olmalısın.

93.

Hiç ölmeyeceğine inanırsan, hep sevinçlerinle yaşamak istersin.

94.

Kör kurşunlar öldürecek sizi

Vızıldayıp gelen

Ansızın

Gökyüzü

Bölünecek

Birdi hep

Kör kurşunlar girdi mi

Karanlığa

Kör öfke sağır

Sessizce acıyacak

Yüreğin

Çocuğum

Değmeyecek alnına öpücüğüm

Bir türlü

Sonsuzca uzaktan

95.

Dağın kadar büyüksün.

96.

Kimsenin çöp sepetimiz olmadığını unutmamalıyız.

97.

Bir çocuk bağışladığında kendisinden bize en saf ve karşılıksız olan bir şeyi verir.

98.

İlk gördüğündeki heyecan ve son baktığındaki hayranlık bir şaheserin kanıtıdır.

99.

Teknolojiyi istiyoruz. O bizde bir tutku... Tutsaklığımızı biliyoruz. Kulu kölesi olduğumuzu da. Efendimizin bizim iyiliğimizi istemediğini, isteyebilecek bir durumda olmadığını da biliyoruz! Onunla neyi istediğimizi ise tam olarak bilmiyoruz. Konfor, güvenlik, eğlence... Korku veren her şeyden bizi uzak tutmasını... Bizim, kendimizin ve yakınlarımızın işine

yaramasını. Bu sırada ötekilerinin durumu pek önemli değil. Gelecek kuşaklar, yeryüzü, evren hiç önemli değil. Teknolojiye bize, kendimize doğrudan dokunduğu yerde hayır diyoruz. Uğradığımız zararı yine yeni teknolojik gelişmelerle gidermek istiyoruz. Öyleyse, teknolojinin karşısına doğanın korunmasını koyarsanız teknolojiye hayır diyemezsiniz. İnsan soyunun sürmesini koyarsanız yine ona hayır diyemezsiniz. Çünkü bu amaçlar yaşamın anlamı ile ilgili değil. Olan bitene anlam veren tek ölçütümüz vardır: Adalet... Bunun ne olduğunu kesin olarak bilmesek de, zaman zaman ve her birimiz bir biçimde onun bilinciyle baş kaldırırız. Teknolojiye ancak bir adalet kaygısıyla tutum alındığında onun tutsağı olmaktan kurtuluruz. Adaleti isteyebilmekle yaşamımız kendi başına bir anlam ve değer kazanır. Bunun dışında teknolojinin sarf malzemesi olmaktan başka bir işe yaramayız. Teknoloji budalalığından adalet üzerine düşünmekle kurtulabiliriz. Adalet üzerine düşünmek teknolojik yaratıcılık kadar özgün ve başarılı olabilir. Her biri diğerinden daha tehlikeli değildir. Ama biri diğerince zorlanmadıkça sonuç insanlığın sona ermesi olur.

100.

Uzun da olsa kısa yaz. Kısa olsa da uzun olmasın! Ustalar hep böyle söylüyor...

101.

Do ut des! Bilinçle ve istençle yaşam her şeyin bir alışverişine dönüşür.

102.

Ne sığar diye düşünürsek, aslında pek fazla bir şey sığmaz. Neye sığar dersek, ne denli büyükse, o denli büyük bir şeye sığar.

103.

Açlık öldürünceye dek sürebilir, ama doymak hep açlığa dönüşür. Her doyuran bizi her zaman güçlü ve sağlıklı kılmaz. İşte felsefe ve sorumluluğu bu ilişkide bir anlam taşır.

104.

Son bulmak, sona ermek... Son, erdiğimiz, bulduğumuz değerli bir şey! Son, yetkin, saltık bir şey! Ona erinceye dek biz sonsuz oluruz. 88 tuşu

olduğu için piyanonun diyordu bir filmin kahramanı caz ustası, biz sonsuzca çalarız. Yaşamda birkaç yılımız olduğunu bildiğimiz için, sonsuzca düşünür, düşleriz. Dışımızdaki sonsuzluk bizi öldürür. Bu sonsuzluk ayrıca boşluktur. Asla doldurulamaz. Hiçlik budur. Doldurdukça yaşamaya başladığımız boşluk, içimizdeki boşluktur. Bizi yaşatan şey, hep erdiğimiz, bulduğumuz sonlarla doldurduğumuz, içimizdeki sonsuzluktur. Başka hiçbir şey bizi ayakta tutamaz. İçindeki boşluğu dolduramayan ölür.

105.

Yalnızlık, tiryakisinden başkasına yaramaz.

106.

Geçip giden birinde henüz andır

Hep andır geçip giden herhangi birinde

Geçip giden bizden

Bir yerinde zamanın durandır

Tozlar unutuşlar içinde

107.

Ancak kendi çevresinde yaşayabilen hayvanlara döndük.. Oysa biz yaşayamadığı çevreleri kendine uydurabilen tek canlı değil miydik? Bireyselden kolektif insana dönüştük. Bu insan kendi teknolojik doğasını yaratarak ilk doğadaki hayvana dönüşüyor.

108.

Çarpmadan, şaşırtmadan, abartmadan, yani çarpıtmadan söylemek, bunun için de düz, yalın görmek...

109.

Yineyle yeni... Her tekrarın aynı zamanda hep bir ilk ve tek olduğunu da görebilmek nasıl bir yaşamı bize gösterebilirdi!

110.

Kim kimi yaratmış!

111.

Şairler, filozoflar, hukukçular... Şiirin, felsefenin, hukukun ustaları rakipleriyle didişirken ve çömezleriyle düşüp kalkarken halk kendi şiirleriyle, düşünceleriyle, kurallarıyla kendince varolur. Bu sırada bu meslek erbabından kimilerini kişilik bakımından hiç hak etmedikleri halde saygınlaştırır. Saygısı eserlerinedir. Kişiliklerine bu saygı bu nedenle koşulsuz tanınır. Onların eserleri denizlere akan serin nehir suları gibidir. Bütüne halk içinde kavuşurlar. Bunun dışında yalnızca ve belki mükemmel bir açıdırlar. Bunların bu saf ve soğuk kibri bu yüzden tuzlu bir denize akar, orada yanar kavrulur.

112.

Özgünlük özgürlükledir.

113.

Nasreddin hoca davacıya, davalıya ve karısına "haklısın" derken aslında hepsine birden "haksızsınız" demek istiyor. Sen de haksızsın hanım! Hoca'nın doğru bulduğu hukuka göre, düzen bir yanılgı içerisindedir.

114.

Bir öğrencim okumama alışkanlığından söz etti! İnsan okumamaya nasıl alışır?

115.

Fotoğraflar bir anlık eyleminizi alışkanlığınız kılar, o anki durumunuza sizi hapseder. Daha doğrusu, resimdeki asla siz değilsiniz. Bunu yalnızca siz bilirsiniz.

116.

Ben kendim gülebilirim.

117.

Hayatı süprüntüden kurtarmak...

118.

Hayatta nedir gereksiz olan? Varsa, gerekir!

119.

Bazı durumları kendimize layık görmüyorsak bu kibre doğru gider. Hayata layık görmemek ise adalet kaygısıyladır.

120.

Zamanı taşlar seyreder

Taştan yürekler seyreder zamanı

Bir de tanrı

Sen

De enel zaman

121.

Ne istiyorsun? Hayata doymak... mümkün mü bu? Her ölüm erkendir bu yüzden. Hayat açlığı çeker her birimiz. Nefis köreltmek çare gibi gelir, yetinmeyi bilmek, yetinmeyi öğrenmek güya. Tok gözlülük öğütlenir. Hayata açık gözlü, aç gözlü olmak hayata... İşte bunu diri tutmalıyız içimizde, uyuşturmak yerine. Bu açlık bizim canımızdır. Bence, hayata sadık kalmak gösterebileceğimiz en büyük dürüstlüktür. Tüm bilim hayata sadık kalmanın bilgisini bulmak çabası değil de nedir?

122.

Özlediğimiz her şeyin bir teorisi var. Pratiği de olanaklı. Felaket, bu özlemlerin çatışmasından doğuyor. Özlemek ile tutkuyu birbiriyle karıştırmazsak, böyle bir kavgaya yer olmadığını görürüz.

123.

Az ağrıyı aş savar. çok ağrıyı iş savar, derdi annem. Çok ağrıyı, ruhun ağrısını demek istemişti belli ki, iş savar!

124.

Koşullu yaşamak, korkulu yaşamak!

125.

İlaçların insan onuruna bir yan etkisi var.

126.

Hiçbir laf nerdeyse söylenmeye değmez oldu.

127.

Bir e-posta yazışması:

Original Message -----

From: “ali metin (...)” <alimetin_(...)@hotmail.com>

To: <hayret@akdeniz.edu.tr>

Sent: Tuesday, April 22, 2008 3:45 Pk

Saygın Hocamız,

2000’ler civarı CBT’de iki sayfalık bir yazınız çıkmıştı; olağanüstüydü, mükemmeldi. CBT’de yazacağınızı okuyunca çok sevindim (halen de). Yazdığınızdan bu yana çıkan her yazınızı birden fazla defa okuduğumu yazabilirim. Sevgili Aziz Nesin’in bir sözü vardı: “Bence okuduğumu anlarım ama...” demişti bir toplantıda. Hani öyle demeyeyim ama birazcık olsa da anlarım diyebilirim. İşte bu nedenle -meslekten değilim ama- doğrusu o yazınızın anlaşılırlığını arıyorum. Merakımı lütfen bağışlayın; öğrencileriniz değil, asistanlarınız da değil, kaçta kaçı 28.3.2008 tarihli yazınızı (CBT, Hukuk Politikası’nda “Hukukta Felsefi Duruş göstergeleri”, HÖ.) yerli yerine oturtabilir muhterem hocaların? Saygılarımı iletirim.

- Sayın Ali Metin Bey,

pek çok metni ben de birden fazla, defalarca okuyorum. Her okuduğumu her zaman hemencecik anlamıyorum. Elbette bir defada anladığımız, hatta sonuna bile gelmeden sözün nereye geleceğini bildiğimiz pek çok yazıyla da karşılaşıyoruz. Bunların bir kısmından keyif de alıyoruz. Okumak başlı başına bir macera değil midir? Yazmak da öyle aslında.

Yazılarımın bir defa okumakla anlaşılmasını ben de isterim. Başarabildiğimde sevinirim. Ama anlaşılmamanın bir başka seçeneğinin artık yazmamak olduğunu da biliyorum. Er ya da geç, zamanı geldiğinde, hiç bir sözün artık söylenmeye değmediğini duyumsadığımda, sahneden çekileceğimi biliyorum. Değerli eleştiriniz ve hak etmediğimi düşündüğüm takdiriniz için teşekkür ederim. Saygılarımla, Hayrettin Ökçesiz

- Saygın Hocamız;

”Anlaşılmıyorsunuz yazmayın” deme hakkım olabilir mi? Üstelik bir aydının, bir bilim insanının son nefesine kadar yazmak hakkı iken. Öyle kolay değil sevgili hocamız bırakmak, üstelik elinizde de değil, çünkü bırakmayız. Saygılarımla.

128.

Kalan

Bizimle kalan

Bizden kalan

Bir süre

Biziz

Zaman değil

Kaybolan

Biteviye

İşte bu

129.

İnsan insana...

130.

Hukuk devleti modernlikten, postmodernliğe görüp geçirerek gelmiş bir ulus-devlet bilgeliğidir. Cüretten cesarete yolculuktur.

131.

Fiziksel değişim, dönüşüm ve el değiştirme... Tüm metafizik bunun içerisinde. Tüm hukuk bunlara yönelik istençler çatışmasında üstün olanın yengisi. Haklar birer manifesto!

132.

Gözüm güneş

133.

Ne minnet et kimseye

Ne mihnetini çek

Muhannetin

Gör de görme geç

Ettiğini cehaletin

Öyle bir söz de

Bir iş yap ki

Her dem yeniden

Yüreğini temizleye

134.

An sonsuza bölersen tanrı, sonsuzla çarparsan hiç olur.

135.

Doğa bizim kendisini görmemizi istiyor. Doğa bir kez varolduktan sonra artık bizim sevgimiz için var! Bu yüzden ona kendimizi adayabiliyoruz.

136.

Bir düzlük oluyor söylemek gittikçe...

137.

Aforizma... Büyük sözlerle, büyüklenen sözleri birbirinden ayrı tutmalı. Elbette büyüklenmeden de okuyabilmeli.

138.

Söylemek, yemek içmek gibi değil midir? Biri diğerine hep benzer. Birinin tadı diğerinden hep az ya da çoktur. Bazen sofralarımız sözlerimizden daha zengin. Kimi katıksız ekmeğe talim edenlerin sözleri en mükellef sofralara taş çıkartır. Üçüncü olasılığı unutmayalım. Öyle bir sofrada bulunabilmek ne büyük bir keyif!

139.

Bir biçimde...

140.

Tanrı olmakla, tanrısı olmak...

141.

Çık, düş, vur, koyul yola gelme!

142.

Açık olana hiçbir şey kapalı değil!

143.

Cigaram hüzün evimin ocağıydı.

144.

Sağlık sığlık olmamalı.

145.

İkiyüzbin yıl önce söylemeye başlamışız. Beşbin yıl önce yazmaya... Neyi?

146.

Yalancının yürüyeceği bir yol yoktur.

147.

Okumak tırmanmaktır. Dağını kendin seç.

148.

İyi bir hakem istiyorsan, görevi akla ver. İyi bir yargıç istiyorsan yüreğine...

149.

İyi bir yargıç aklıyla eler, yüreğiyle görür.

150.

Tek ama yalnız değil. Her şeyin kalabalığı biricikliği boğuyor. Siyaset insana bu ikisini verebilmeli.

151.

O kadar kötü mü her şey?

152.

Niçin küçümsüyorsun ki?

153.

Küçümsemek bir korkuyu yenmek için... Korkuyu sonunda yenmek için önce küçümsememek!

154.

Hasretini çekecek kadar sıla...

155.

Düşünmek tanrıca, inanmak kulcadır.

156.

Küçük adamın korkusu büyük.

157.

Zor ya da geç gelmenin verdiği acı dışında her açlığın doyumu aynıdır. Sığa büyüdükçe doyum gecikir. Her sığa dolar sonunda. Duygular doyar, düşünce doymaz. Düşünce büyüdükçe doyumsuzluk büyür. Düşünme

aslında sonsuzca doyumsuzluk demektir. Düşünmeyi bıraktığımızda ne doyum, ne doyumsuzluk kalır geriye. Sönmüş bir kor oluruz.

158.

Yazılı hukuk her zaman bir kadavradır. Ondan yaşayan hukuku öğreniriz.

159.

Sonunda hepimizi her şeyden daha çok birleştiren şu iki eş anlamlı sözle iki ustayı konuk edelim: Montaigne Denemeler'inde der ki, "Hiç kimse aptalca şeyler söylemekten ari değildir. Bahtsızlık, bunları coşkuyla ileri sürmektir." Ardından Terenz'in, "Şimdi büyük bir gayretle büyük bir saçmalık söyleyecek" anlamına gelen "*Nae iste magno conatu magnas nuges dixerit*" sözünü ekler (Michel De Montaigne, Essais, Auswahl und Übertragung von Herbert Lüthy, Zürih 1953, s. 605). Yine de bir şeyler söylemeli, söz bitmemeli!

160.

Çöl aydınlığı gözümüze aydınlık değil! Bir vahayı düşleyenler bunu çok iyi bilir.

161.

Sana bunları, bir denizin kıyısında çakıl taşları ne için varsa, ne için görülmek istiyorlarsa, Senin kendilerini görmeni ne için istiyorlarsa, ben onları senin görmeni ne için istiyorsam, senin onlara gülmeni, değersizce duran bu taşların bazılarını senin nedensizce sevmeni ne için istiyorsam onun için yazıyorum.

Gülmek evren kadar sonsuzca bir şey. Sevmek gibi... Ama sevmek gibi yekpare değil. Hiçbir taş bu denizin kıyısında bir diğerine asla benzemez. Bu yüzden her birine bir başka biçimde gülebiliriz.

Severek gülmeyi hak edenleri yazmış olmayı isterdim. Hüzünle sevilmeyi de bunların arasına koymalıyız.

Yakınımda olsaydın bu taşları sana kendi ellerimle verirdim. Çocuklarımın bir sevinçle koşarak getirip verdiği gibi. Benim onları aldığım gibi alabilirsin. Bir kuyumcu ya da bir sarraf gibi de alabilirsin.

Her söz, her söyleyen övülürken taşlanır da. Bunlar taşlanmak için de iyidir.

Bunları senin için yazdım. Benim için oku.

DİPNOTLAR

[1] İlk olarak “İnsancıl Aylık Kültür Sanat Dergisi”nde (yıl 3, sayı 30, Nisan 1993, s. 23 vd) yayımlanmıştır.